

Kiezen voor vrede

Jaarverslag 2008

**Het Interkerkelijk Vredesberaad
De vredesbeweging Pax Christi Nederland
Het Samenwerkingsverband IKV Pax Christi**

Foto Cover: Congolese soldaten bemannen een checkpoint bij de stad
Goma in de Democratische Republiek Congo, november 2008
Foto: Walter Astrada, AFP Photo.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
Jaarverslag Interkerkelijk Vredesberaad	5
Terugblik op 2008	5
Vooruitzichten	6
Taken en samenstelling IKV Bestuur en Raad van Toezicht IKV	6
Jaarverslag Pax Christi Nederland	9
Terugblik op 2008	9
Taken en bevoegdheden Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur.....	10
Vooruitzichten	12
Stichting Katholieke Vredesbeweging (Stikav).....	13
Stichting Pax Christi Projecten	13
Jaarverslag IKV Pax Christi	15
Context, doelstelling en missie.....	15
Maatschappelijke positionering en rolopvatting	17
Ontwikkelingen in 2008	17
Het Vredeswerk in de conflictgebieden	19
Het effect van onze vredesprogramma's	19
Grote Merengebied	19
Hoorn van Afrika	21
West-Afrika	22
Azië	23
Zuidoost-Europa	25
Kaukasus	27
Latijns-Amerika	30
Midden-Oosten	31
Veiligheid en ontwapening.....	32
Economische dimensies van conflict.....	34
Maatschappelijke achterban	35
Personeel	38
Verantwoordingsverklaring Bestuur en Raad van Toezicht.....	39
Sturen, verantwoorden en leren	39
Toezicht	39
Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht.....	40
Bezoldiging.....	40
Evaluatie van het functioneren	40
Financiën	41
Geconsolideerde jaarrekening	45
Accountantsverklaring.....	56

Inleiding

Hierbij presenteren wij het jaarverslag 2008 van:

- het Interkerkelijk Vredesberaad
- de Vredesbeweging Pax Christi Nederland
- het Samenwerkingsverband IKV Pax Christi.

Dit is het verslag van een bijzondere krachtenbundeling met een unieke structuur die op 1 januari 2007 van start is gegaan. Deze krachtenbundeling is voortgekomen uit een lange traditie van vredeswerk.

Het Interkerkelijk Vredesberaad is in 1966 opgericht door de Nederlandse kerken met het doel om politieke oplossingen voor crisis- en oorlogssituaties te bevorderen. Pax Christi Nederland is in 1948 opgericht als zelfstandig onderdeel van de internationale Pax Christi-beweging. Deze is ontstaan in de nadagen van de Tweede Wereldoorlog vanuit de bezielde hoop: nooit meer oorlog. In 2008 vierde Pax Christi Nederland samen met een groot aantal leden, van wie enkelen nog van het eerste uur, haar zestigjarig bestaan als beweging voor vrede en verzoening. Samen vertegenwoordigen Pax Christi en het IKV dus meer dan 100 jaar ervaring met het werken aan vrede, veiligheid en gerechtigheid.

Op 1 januari 2007 is het Samenwerkingsverband IKV Pax Christi van start gegaan dat, onder verantwoordelijkheid van een eigen bestuur/directie en Raad van Toezicht, alle vredesprogramma's in de conflictgebieden en het werk in Nederland uitvoert. Het IKV en Pax Christi zijn als afzonderlijke vredesbewegingen met een eigen identiteit blijven bestaan. Zij inspireren het samenwerkingsverband IKV Pax Christi vanuit de oecumenische en respectievelijk katholieke identiteit met visies op actuele vredesvraagstukken en geven daarmee op hoofdlijnen ook richting aan de strategische ontwikkeling van het vredeswerk. Door deze structuur houden de waarden hun inbreng die aan het vredeswerk ten grondslag liggen terwijl tegelijkertijd de doelmatigheid en doeltreffendheid van het vredeswerk zijn versterkt.

△ Jan Pronk tijdens het jongerenevenement Nacht van de Vrede in Amsterdam. Foto: Thijs de Lange.

Jaarverslag

Interkerkelijk Vredesberaad

Terugblik op 2008

Sinds 1 januari 2008 heeft het IKV Bestuur een nieuwe voorzitter in de persoon van dr. Jan Pronk. Hij volgde hiermee Marijke van Grafhorst op die zeven jaar voorzitter is geweest van het IKV. Marijke van Grafhorst is namens de Protestantse Kerk Nederland lid van het bestuur gebleven. Marijke van Grafhorst heeft tijdens haar voorzitterschap een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van IKV Pax Christi en zich steeds ingespannen voor de goede relaties met de in het IKV deelnemende kerken, niet in de laatste plaats de Protestantse Kerk Nederland.

Het IKV Bestuur is in 2008 viermaal in vergadering bijeen geweest en heeft zich daarbij vooral gericht op de volgende thema's:

1. Israëliisch-Arabische conflict

Begin 2008 heeft het IKV een reactie geschreven op het rapport aan de synode van de Protestantse Kerk in Nederland over het Israëliisch-Palestijns-Arabisch conflict. De bijdrage van het IKV was gebaseerd op inzichten in de feiten en mogelijkheden die voort zijn gekomen uit het werken ter plaatse en uit contacten en samenwerkingsrelaties met partners aan Israëliische en Palestijnse kant en uit omliggende Arabische landen. De reactie van het IKV is ingebracht ten dienste van de standpuntbepaling van de synode. Daarnaast heeft het IKV Bestuur, samen met de Pax Christi Ledenraad, het rapport 'In gesprek met Hamas, over het falen van de internationale isolatiepolitiek' uitgebracht. Deze

Doelstelling, artikel 2 van de statuten

De stichting IKV heeft ten doel voortbouwend op de opdracht door de deelnemende kerken, het bevorderen van politieke oplossingen voor crisis- en oorlogssituaties. Hiertoe worden onder meer projecten opgezet, bij voorkeur met lokale partners, en worden de samenleving in het algemeen en de kerken in het bijzonder, uitgenodigd tot participatie en stellingname.

De stichting beoogt voorts in samenwerking met de vredesbeweging Pax Christi programma's, projecten en diensten te doen uitvoeren in de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi.

studie, uitgevoerd door IKV Pax Christi, pleit voor een levensvatbare politieke strategie waarin Israël en de Palestijnen op gelijkwaardige basis deelnemen aan de onderhandelingen, maar die ook de asymmetrische verhoudingen binnen het conflict erkent. Het rapport concludeert dat, als de internationale gemeenschap en de Nederlandse regering echt willen investeren in een vreedzame toekomst voor Israëliërs en Palestijnen er slechts één mogelijkheid is: praten met alle partijen, dus ook met Hamas.

Door het grootschalige geweld in en om de Gaza-strook in januari 2009 bleek het rapport zeer actueel.

2. Nucleaire ontwapening

De wereld leeft nog steeds onder de dreiging van nucleaire wapens. Er zijn negen landen die kernwapens hebben. Ondanks het einde van de Koude Oorlog zijn er meer dan 25.000 kernwapens. Duizenden daarvan staan op scherp en zijn binnen enkele ogenblikken te lanceren. Een gemeenschappelijke werkgroep, ingesteld door het IKV Bestuur en de Pax Christi Ledenraad, heeft in 2008 een rapport geschreven over de huidige stand van zaken rondom nucleaire ontwapening. Daarnaast is het morele en politieke oordeel van IKV en Pax Christi geherformuleerd en is een strategie uitgewerkt. Als externe adviseurs van de werkgroep waren Dr. Ruud Lubbers, Dr. Ko Colijn en Dr. Ir. Bart van der Sijde betrokken. Op 24 november 2008 is een conceptversie van dit rapport voorgelegd aan de achterban van IKV en Pax Christi. Vervolgens is in februari 2009 het definitieve rapport gepresenteerd en is een publiekscampagne van start gegaan die oproept tot een kernwapenvrije wereld in 2020.

3. Europa als vredesproject

In 2008 heeft een werkgroep van het IKV de nota 'Richting geven aan Europa. Europa als vredesproject' ontwikkeld. De nota is ontstaan uit de zorg over de eenzijdige nadruk op de economische voor- en nadelen van de Europese Unie. De Europese Unie is voortgekomen uit de hoop om oorlog uit te bannen en vrede veilig te stellen. Er liggen belangrijke centrale waarden ten grondslag aan de Europese samenwerking die steeds verder uit het oog dreigen te worden verloren. Het IKV roept in de nota politiek, kerken, maatschappelijke organisaties en burgers op om Europa van een nieuw vredesplan te voorzien. Verder laat de nota zien

Draagvlak

De in het IKV deelnemende kerken zijn:

- De Rooms-katholieke kerk
- De Protestantse Kerk in Nederland
- De Remonstrantse Broederschap
- De Algemene Doopsgezinde Sociëteit
- De Oud-Katholieke Kerk
- De Evangelische Broedergemeente

Via het samenwerkingsverband met Pax Christi is er contact met ruim 3.100 kerkelijke gemeenten en parochies.

Het IKV heeft, naast de kerken, zo'n 1.800 particuliere donateurs (2007; 1.500).

hoe kan worden bijgedragen aan de dialoog over de Europese waardeoriëntatie en het bestrijden van de eurosceptis. Ook worden intensieve en creatieve samenwerkingsrelaties met onder andere Turkije en Servië bepleit. Landen die toetreden tot de EU dienen echter wel aan de criteria te voldoen die ondermeer betrekking hebben op mensenrechten en goed nabuurschap.

De Europanota is op de Vredeswerkdag 9 mei 2009 gepresenteerd aan achterban, de media en het bredere publiek. Aandacht voor dit onderwerp vergt echter een lange adem. IKV Pax Christi heeft daarom een publiciteitsplan opgesteld gericht op nationale en internationale media, kerken, maatschappelijke organisaties en politici.

Leerstoel

Prof dr. Mient Jan Faber bekleedt de IKV leerstoel 'Citizens Involvement in War Situations' aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Jaarlijks is er een gesprek tussen het IKV Bestuur en de hoogleraar. Dit jaar stonden twee onderwerpen op de agenda:

1. Stand van zaken promotieonderzoek 'Human security from below'
2. Voortgangsrapportage bijzondere leerstoel en plannen voor de toekomst
 - Er is een mastersprogramma 'Law: specialization Law and Politics of International Security' gestart. Hierin komt het internationaal recht en human security bijeen. Dit programma trekt hooggekwalificeerde studenten aan.
 - In het kader van de campagne 'Academic Freedom' wil de VU jaarlijks enkele wetenschappers in nood, met name uit Irak, uitnodigen een tijd aan de VU te komen doceren of er hun onderzoek voort te zetten. Op die manier biedt de VU hun tijdelijk een veilig onderdak. Zij kunnen hun kennis binnen de VU verder ontwikkelen zodat zij daarmee bij terugkeer hun land kunnen helpen opbouwen. Mient Jan Faber heeft in het kader van deze campagne Noord-Irak bezocht.

Vooruitzichten

In 2009 wordt een studie verricht naar *Het spreken van de kerken over oorlog en vrede*.

De kerken hebben de plicht om te spreken over vrede en gerechtigheid. Hoe hebben zij zich in het verleden uitgesproken en hoe spreken zij nu, ook over actuele conflicten (Afghanistan, conflicten in Afrika)? Een geïnstalleerde werkgroep zal dilemma's identificeren rond de thema's gewapend geweld, bescherming van burgers, internationaal recht en cultuur en religie en nagaan hoe deze dilemma's worden geraakt door de waardeoriëntaties van de kerken. Hierbij zullen ook enkele casussen uit het verleden geanalyseerd worden. De werkgroep zal aanbevelingen formuleren voor kerk en politiek en uiteraard ook voor de vredesbeweging.

Naast de vergaderingen van het IKV bestuur zullen in 2009 ook gemeenschappelijke forumbijeenkomsten plaatsvinden met de Pax Christi Ledenraad. Voor de agenda van het forum komen de volgende onderwerpen in aanmerking:

- Dilemma's die zich voordoen bij de uitvoering van huidige strategische agenda en reflectie op strategische issues in nieuw meerjarenplan;
- Bespreking van actuele majeure politieke ontwikkelingen, eventuele participatie in het maatschappelijk debat en de mogelijke consequenties voor het vredeswerk;
- Identificatie van nieuwe thema's waarop visieontwikkeling moet plaatsvinden;
- Presentatie en bespreking van inhoudelijke visierapporten van IKV bestuur en/of Pax Christi ledenraad;
- Informatie-uitwisseling over activiteiten van het IKV gericht op de deelnemende kerken en het oecumenische netwerk, en van Pax Christi, gericht op Pax Christi Internationaal en het katholieke netwerk.

Taken en samenstelling IKV Bestuur en Raad van Toezicht IKV

Het IKV Bestuur concentreert zich vanaf 1 januari 2007 op drie hoofdtaken. Het wil bijdragen aan het verdiepen van de identiteit in wisselwerking met het politieke vredeswerk en aan het ontwikkelen van nieuwe visies op politieke en maatschappelijke vraagstukken rond vrede, gerechtigheid en veiligheid. Daarnaast wil het IKV Bestuur investeren in de relatie met en de betrokkenheid van de deelnemende kerken.

Het IKV Bestuur bestaat uit dertien leden: acht kerkelijke zetels en vijf zogeheten kwaliteitszetels. De acht kerkelijke zetels zijn als volgt verdeeld: De katholieke kerk en de Protestantse Kerk in Nederland benoemen elk twee bestuursleden, de overige vier deelnemende kerken benoemen elk een bestuurslid.

De kwaliteitszetels zijn als volgt verdeeld:

- directeur IKV
- vier bestuursleden

Het IKV Bestuur was per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Naam	Soort zetel	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Prof. Dr. Jan Pronk, Voorzitter	Kwaliteitszetel	2012	<ul style="list-style-type: none"> • Professor Theory and Practice of International Development, ISS • President Society for International Development
Ds. Mijke Bosman	Remonstrantse Broederschap	2012	<ul style="list-style-type: none"> • Lid van de provinciale staten van Gelderland • Voorzitter van de Vereniging voor zingeving en democratie (Zingeving.net)
Jack Bogers	Kwaliteitszetel	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Docent Economie en Filosofie • Secretaris Vluchtelingen-organisatie VOD
Marijke van Grafhorst	PKN	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatieadviseur advies- en redactie bureau Duo Decimo
Jan Gruiters Msc, directeur	Kwaliteitszetel	n.v.t.	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter bestuur Pax Christi • Voorzitter bestuur IKV Pax Christi
Dr. Frans Bauke van der Meer	RKK	2008	<ul style="list-style-type: none"> • Universitair hoofddocent Bestuurskunde, Erasmus Universiteit Rotterdam
Ineke Schenk	Oudkatholieke Kerk	2012	<ul style="list-style-type: none"> • Lid van het bestuur van de Stichting Internationaal Oecumenisch Hulpwerk • Lid van het bestuur Society of St. Willibrord
Drs. Ben Schennink	RKK	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Gepensioneerd, vrijwillig medewerker Centrum voor Internationaal Conflict-Analyse en Management (CICAM) Radboud Universiteit • Voorzitter bestuur Stichting Leerstoelen Vredesopbouw • Lid bestuur Kardinaal Alfrink Vredesfonds • Lid bestuur Stichting Vredeswegenschappen • Penningmeester Stichting Cuba Futuro • Penningmeester Stichting Support Reconciliation Colombia
Johan Strijk	Evangelische broedergemeente	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur CCS • Consultant Lokaal Bestuur • Gepensioneerd Referendaris Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen.

In de loop van 2008 hebben dr. Frank Jan de Graaf en drs. Paul van Oosten afscheid genomen van het IKV Bestuur. Wij zijn hen zeer dankbaar voor hun jarenlange inzet.

De Raad van Toezicht IKV houdt toezicht op het IKV Bestuur en

in het bijzonder op de activiteiten die verbonden zijn aan de eigen identiteit en missie van het IKV.

De Raad van Toezicht is in 2008 tweemaal bijeengekomen en was per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Naam	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Prof. dr. John Grin, voorzitter	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogleraar, afd. Politicologie, Universiteit van Amsterdam • Wetenschappelijk directeur Amsterdamse School voor Sociaalwetenschappelijk Onderzoek. • Lid directie Kennisnetwerk Systeminnovaties • Plv. voorzitter Society for Peace Research and European Security Studies (AFES-PRESS, Mosbach, Germany). • Plv. voorzitter International Study Group on Alternative Security Policy (SAS, Berlin, Germany) • Voorzitter Wijkkerkenraad Noord van de Protestantse Gemeente te Amsterdam
Dr. Karel Blei	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Oud-secretaris-generaal van de Nederlandse Hervormde Kerk • Theoloog / publicist • Docent HOVO Hogeschool Windesheim
Drs. Peter van der Vlies	2009	<ul style="list-style-type: none"> • Organisatieadviseur Van der Vlies Advies

△ Bisschop van Luyn en Jan Peters SJ tijdens de viering van 60 jaar Pax Christi

Jaarverslag

Pax Christi Nederland

Terugblik op 2008

Op 27 oktober 2008 is het zestigjarig jubileum gevierd van Pax Christi Nederland. In samenwerking met Het Soeterbeeck Programma en de Faculteit der Theologie van de Radboud Universiteit Nijmegen organiseerde Pax Christi het symposium *Een gebroken wereld roept om heling. Vrede, bevrijding, verzoening - 60 jaar Pax Christi Nederland*. Dit feestelijke lustrumsymposium vol beeld, lezingen en muziek bood inspiratie rond het thema vrede en verzoening en wilde laten zien dat vrede mogelijk is. Voorafgaand aan het symposium vond een gebedsviering plaats. De voorgangers waren bisschop Ad van Luyn, President van Pax Christi en bisschop van Rotterdam, en Jan Peters SJ, de vicevoorzitter van de Ledenraad. Op het symposium zelf boden wetenschappers maar ook medewerkers een beeldrijke vlucht door de geschiedenis van Pax Christi, een tocht door de theologie van vergeving en een discussie over vrede en verzoening. Een groot aantal leden, onder wie oprichters van Pax Christi Nederland in 1948, was op deze jubileumdag aanwezig.

De Ledenraad is in 2008 driemaal in vergadering bijeen geweest en heeft visies ontwikkeld op de volgende thema's:

1. De angst voorbij. Samen met moslims op weg naar vrede

Als katholieke vredesbeweging met als doel om in Nederland en in conflictgebieden stem te geven aan de hoop op vrede, samen te werken aan verzoening, vrede en gerechtigheid en

Doelstelling, artikel 2 van de statuten

De vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland heeft ten doel het bevorderen van de vrede in de ruimste zin van het woord. De vereniging wil zich daarbij in het bijzonder dienstbaar stellen aan de verwerkelijking van de vredesboodschap van het Evangelie en aan de taak van de Rooms-katholieke kerk en andere christelijke kerken ten opzichte van de vrede. De vereniging beoogt haar doel te bereiken door onder meer bezinning, studie, voorlichting, vorming en actie, door actief invloed uit te oefenen op organisaties en instellingen in kerk en samenleving, op publiciteitsmedia en publieke opinie, op kringen van opvoeding, onderwijs en vorming, op het parlement en de regering en op geëigende internationale organisaties. De vereniging beoogt voorts in samenwerking met de Stichting IKV, welke samenwerking geschiedt in de Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi, concrete activiteiten in binnen- en buitenland te realiseren, gericht op het voorkomen of beëindigen van geweld en het bevorderen van mensenrechten.

bij te dragen aan de vestiging van een internationale rechtsorde, maakt Pax Christi zich grote zorgen over de groeiende kloof tussen moslims en westerlingen, om hier de meest gangbare typering te gebruiken. De gepercipieerde bedreiging over en weer vormt steeds meer een kader waarbinnen gebeurtenissen worden geïnterpreteerd en veroordelen als vaststaande feiten worden aangenomen. Met het rapport *'De angst voorbij'* wil Pax Christi een alternatief kader bieden waarin de huidige problematiek gezien en besproken kan worden. Het moet een tegenwicht bieden aan de dominante beeldvormingen. Deze notitie wil een handreiking bieden aan de leden van Pax Christi, en de leden van lokale parochies, gemeenten en vredesgroepen, om door hen geïnitieerde activiteiten op het gebied van dialoog en ontmoeting met moslims en islamitische organisaties te ondersteunen. Over een conceptversie zijn in het voorjaar 2008 de leden geconsulteerd. De definitieve versie is uitgekomen in het najaar 2008. Deze is onder andere verspreid onder de verschillende mov-groepen in het land. Tevens zal er een werkboek verschijnen over hoe lokaal de dialoog kan worden opgezet. Daarnaast wordt het rapport gedeeld met de internationale Pax Christi-beweging.

2. Israëliisch-Arabische conflict

Samen met het IKV Bestuur, heeft de Pax Christi Ledenraad, het rapport *'In gesprek met Hamas, over het falen van de internationale isolatiepolitiek'* uitgebracht. Deze studie, uitgevoerd door IKV Pax Christi, pleit voor een levensvatbare politieke strategie waarin Israël en de Palestijnen op gelijkwaardige basis deelnemen aan de onderhandelingen, maar die ook de asymmetrische verhoudingen binnen het conflict erkent. Het rapport concludeert dat, als de internationale gemeenschap en de Nederlandse regering echt willen investeren in een vreedzame toekomst voor Israëliërs en Palestijnen er slechts één mogelijkheid is: praten met alle partijen, dus ook met Hamas. Door het grootschalige geweld in en om de Gaza-strook in januari 2009 was het rapport zeer actueel.

3. Nucleaire ontwapening

De wereld leeft nog steeds onder de dreiging van nucleaire wapens. Er zijn negen landen die kernwapens hebben. Ondanks het einde van de Koude Oorlog zijn er meer dan 25.000 kernwapens. Duizenden daarvan staan op scherp en zijn binnen enkele ogenblikken te lanceren.

Draagvlak

Pax Christi heeft een sterke verankering binnen de katholieke gemeenschap in Nederland en onderhoudt contacten met tweehonderd kloostergemeenschappen. Via het samenwerkingsverband met IKV Pax Christi is er contact met ruim 3.100 kerkelijke gemeenten en parochies. Pax Christi had per 31 december 2008 ruim 9.000 leden en particuliere donateurs. Pax Christi Nederland is een zelfstandig onderdeel van de internationale Pax Christi-beweging.

Een gemeenschappelijke werkgroep, ingesteld door het IKV Bestuur en de Pax Christi Ledenraad, heeft in 2008 een rapport geschreven over de huidige stand van zaken rondom nucleaire ontwapening. Daarnaast is het morele en politieke oordeel van het IKV en Pax Christi geherformuleerd en is een strategie uitgewerkt. Als externe adviseurs van de werkgroep waren Dr. Ruud Lubbers, Dr. Ko Colijn en Dr. Ir. Bart van der Sijde betrokken. Op 24 november 2008 is een conceptversie van dit rapport voorgelegd aan de achterban van het IKV en Pax Christi. Vervolgens is in februari 2009 het definitieve rapport gepresenteerd en is een publiekscampagne van start gegaan die oproept tot een kernwapenvrije wereld in 2020.

4. Vrede en gerechtigheid

De vredesbeweging is geregeld betrokken bij vredesonderhandelingen tussen verschillende conflictpartijen. Zo heeft IKV Pax Christi een belangrijke initiërende en faciliterende rol gespeeld in de vredesonderhandelingen tussen de Lord's Resistance Army in Oeganda en de Oegandese regering, het vredesverdrag tussen de LRA en de Oegandese regering is helaas niet getekend. Het geweld is niet voorbij maar wel sterk afgenomen en vele vluchtelingen en ontheemden konden terugkeren naar hun dorpen. Ook in Colombia was IKV Pax Christi betrokken bij besprekingen met een rebellenleger.

In deze dagelijkse vredespraktijk krijgt IKV Pax Christi te maken met ingewikkelde vraagstukken en dilemma's. Een van de belangrijkste dilemma's betreft de vraag hoe enerzijds voorkomen kan worden dat er weer naar de wapens wordt gegrepen en anderzijds het recht hersteld kan worden. Geregeld worden er in vredesonderhandelingen weinig verheffende compromissen gesloten waarbij oorlogsmisdadigers vrij blijven rondlopen en slachtoffers en nabestaanden aan hun lot worden overgelaten. In veel gevallen is sprake van een *ugly peace*, waarbij een praktisch haalbare vrede en rechtsprincipes in elkaars vaarwater komen. Om dit moeilijke vraagstuk, maar ook andere dilemma's die aan vredesbesprekingen verbonden zijn, te bestuderen, heeft de Ledenraad van Pax Christi een werkgroep ingesteld. Daar is een concept-visiedocument uit voortgekomen. Naast een verkenning van de heersende praktijk is gekeken naar de morelethische, rechtsfilosofische en rechtssociologische aspecten evenals het internationaal recht. De verkenning

wordt afgesloten met een aantal conclusies en aanbevelingen. Het document heeft beslist nog geen definitief karakter. Het is voorgelegd aan een aantal deskundigen met een specifieke expertise zodat inzichten vanuit verschillende invalshoeken kunnen worden meegewogen. In juni 2009 wordt het conceptdocument voorgelegd aan de leden van Pax Christi.

Leerstoel

Prof dr. Ann Pauwels bekleedde in 2008 de Pax Christi leerstoel *Beleidsmatige dilemma's bij VN-vredesoperaties* aan de Radbouduniversiteit in Nijmegen. Hoewel ruim 50 studenten enthousiast waren over de colleges werd ook door de ledenraad en de universiteit geconstateerd dat de opdracht gerelateerd was aan de actualiteit van de jaren negentig. De ontwikkelingen van het afgelopen decennium gaf aanleiding om de leeropdracht en de invulling opnieuw te bezien. De bijzondere leeropdracht is derhalve gewijzigd in '*Normatieve aspecten van beleidsmatige dilemma's van multilaterale vredesoperaties*'. De nieuwe invulling zal in de eerste helft van 2009 worden afgerond.

Militaire technologie, vrede en mensenrechten

Deze werkgroep, opgericht door actief Pax Christi-lid Ineke Malsch, bestudeert de nieuwe militairtechnologische ontwikkelingen die de komende 5 tot 10 jaar zullen worden toegepast op nieuwe wapensystemen en nieuwe vormen van afschrikking en oorlogvoering. Het gaat daarbij onder andere om massavernietigingswapens, om de militarisering van de ruimte rond de aarde, de ontwikkeling van op afstand bestuurbare en onbemande wapensystemen, en de ontwikkeling van niet-dodelijke wapens. Deze systemen zijn bedoeld en in staat om aanzienlijke invloed uit te oefenen op vrede en veiligheid in de wereld.

De werkgroep heeft deze technologische ontwikkelingen en de mogelijke implicaties ervan voor mensenrechten en voor principes uit de traditie van de rechtvaardige oorlog verkend en vergeleken met de visie van Pax Christi op menselijke waardigheid, human security en ontwapening. In de loop van 2009 wordt het rapport onder verantwoordelijkheid van de werkgroep uitgebracht.

Taken en bevoegdheden Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur

De Ledenraad is het hoogste orgaan van Pax Christi en wordt door de leden gekozen.

De Ledenraad concentreert zich op visieontwikkeling op het gebied van actuele politieke en maatschappelijke vraagstukken over oorlog en vrede op basis van de katholieke sociale leer en in de traditie van Pax Christi.

De Ledenraad is verantwoordelijk voor de binding met de leden en haar maatschappelijke partners. Hiertoe organiseert de Ledenraad periodiek 'ledenconsultaties' en participeert in netwerken van maatschappelijke en wetenschappelijke organisaties in de katholieke achterban in Nederland en met Pax Christi Internationaal.

Samenstelling Ledenraad, Raad van Toezicht en Bestuur

De Ledenraad was per 31 december 2008 als volgt samengesteld.

Naam	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Mgr. Ad van Luyn SDB, president Pax Christi Nederland en voorzitter Ledenraad	Gekozen voor onbepaalde tijd	<ul style="list-style-type: none"> • Bisschop van Rotterdam • Voorzitter Nederlandse Bisschoppenconferentie • Voorzitter Commissie van de bisschoppenconferenties van de Europese Unie (Comece)
Dr. Jan Peters SJ, vicevoorzitter	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurslid Dominicaans Studiecentrum voor Theologie en Samenleving • Bestuurslid Universitair Centrum St. Ignatius te Antwerpen • Voorzitter Titus Brandsma Instituut, Nijmegen • President curator van het Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten (Leiden) en van het Nederlands Instituut in Turkije
Dr. Anita Böcker	Kandidaat-lid*	<ul style="list-style-type: none"> • Docent rechtssociologie bij het Instituut voor Rechtsociologie van de. Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Radboud Universiteit te Nijmegen • Bestuurslid van het Centrum voor de Geschiedenis van Migranten
Dr. Koos van der Bruggen	Kandidaat-lid*	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeker verbonden aan de afdeling Internationaal Publiekrecht van de Rechtenfaculteit Universiteit van Leiden
Drs. Gemma Crijns	2008	<ul style="list-style-type: none"> • Projectcoördinator MVO Platform • Vicevoorzitter IUCN NL • Voorzitter VBDO • Bestuurslid Rosa Spier Huis, Laren
Generaal-majoor der mariniers b.d. mr. drs. Kees Homan	2012	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeker bij het Instituut Clingendael inzake internationale veiligheidsvraagstukken
Hans Kruijssen	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) • Vicevoorzitter van de permanente werkgroep van de Raad inzake ontwikkelingssamenwerking (COS) • Lid bestuur Pax Christi Internationaal

*De kandidaat-leden worden in 2009 voor schriftelijke verkiezing voorgedragen aan de leden.

Het bestuur, zijnde de statutaire directie, was per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfunctie
Jan Gruiters MSc	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter directie Pax Christi • Directeur en lid van het IKV Bestuur • Voorzitter directie IKV Pax Christi
Ing. Freek Landmeter	<ul style="list-style-type: none"> • Directielid Pax Christi • Directielid IKV Pax Christi

De Raad van Toezicht van Pax Christi maakt in zijn geheel deel uit van de Raad van Toezicht van de Stichting IKV Pax Christi en komt in principe alleen in dat verband nog bijeen. Per 31 december was de raad van toezicht als volgt samengesteld:

Naam	Rooster van aftreding	Functie / nevenfuncties
Dr. Tom Stoelinga, voorzitter	2011	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Oud-voorzitter van het College van Bestuur van de Radboud Universiteit • Voorzitter bestuur Katholiek Instituut voor Massamedia
Drs. Ria Braspenning	2010	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Interim manager Dienst Milieu en Bouwtoezicht Gemeente Amsterdam
Drs. Ruud Keulen	2012	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Lid van de Supervisory Council van Wetlands International te Wageningen • Vice president Medecins sans Frontieres Griekenland te Athene • Voorzitter Stichting Natuurbehoud Stelling van Honswijk e.o. te Tull en 't Waal

Vooruitzichten

In 2009 zal onder meer een studie worden verricht naar de mogelijkheden op gebied van vredeseducatie zodat ook jongere generaties zich blijvend bewust zijn van vrede en gerechtigheid als een hoog goed.

Naast de vergaderingen van de Pax Christi Ledenraad zullen in 2009 ook gemeenschappelijke forumbijeenkomsten plaatsvinden met het IKV bestuur. Voor de agenda van het forum komen de volgende onderwerpen in aanmerking:

- Dilemma's die zich voordoen bij de uitvoering van huidige strategische agenda en reflectie op strategische issues in nieuw meerjarenplan;
- Bespreking van actuele majeure politieke ontwikkelingen, eventuele participatie in het maatschappelijk debat en de mogelijke consequenties voor het vredeswerk;

- Identificatie van nieuwe thema's waarop visieontwikkeling moet plaatsvinden;
- Presentatie en bespreking van inhoudelijke visierapporten van IKV bestuur en/of Pax Christi Ledenraad;

IKV Pax Christi is een civiele samenlevingsorganisatie met de volgende kenmerken:

- een normatieve waardeoriëntatie;
- een maatschappelijke legitimatie die afhangt van de mate waarin wij optreden namens en met steun en actieve betrokkenheid van onze achterban;
- Informatie-uitwisseling over activiteiten van het IKV gericht op de deelnemende kerken en het oecumenische netwerk, en van Pax Christi, gericht op Pax Christi Internationaal en het katholieke netwerk.

Stichting katholieke vredesbeweging (Stikav)

De Stikav is opgericht door Pax Christi Nederland en heeft volgens de statuten (artikel 2) als doel *'het bevorderen en het propageren van vredeswerk, in het bijzonder door het verlenen van financiële steun aan de Nederlandse sectie van de Internationale Vredesbeweging Pax Christi, een en ander in de ruimste zin van het woord.'*

Ten behoeve van Pax Christi vervult de Stikav momenteel uitsluitend nog de rol van beheerder van het Pax Christi

Centrum op Hoog Catharijne te Utrecht.

Het bestuur van de Stikav is in 2008 tweemaal bijeengekomen. Aan de orde waren de goedkeuring van de jaarrekening Stikav 2007 en de gevolgen van de herstructurering van Hoog Catharijne voor het Pax Christi Centrum.

Het bestuur van STIKAV was per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfuncties
Prof. ir. Pieter Rookmaaker, voorzitter	<ul style="list-style-type: none">• Emeritus hoogleraar Ergonomie aan de Universiteit Twente.• Gepensioneerd directeur Integro• Bestuurslid Katholieke Raad voor Israel
Drs. Gerard de Groot	<ul style="list-style-type: none">• Directeur Instituut voor Ontwikkelingsvraagstukken, Universiteit van Tilburg
Prof. mr. Gerard Snijders	<ul style="list-style-type: none">• Hoogleraar Agrarisch recht Radboud Universiteit Nijmegen• Advocaat bij Wijn & Stael

Stichting Pax Christi projecten

De stichting heeft ten doel het uitvoeren van projecten en diensten ten behoeve van de vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland en derden voor zover deze passen binnen de doelstellingen (*artikel 2 van de statuten*).

De bestuursleden en de Raad van Toezicht vormen een personele unie met die van de Vereniging Pax Christi Nederland.

Per 1 januari 2007 zijn alle medewerkers en vredesprogramma's overgenomen door het samenwerkingsverband IKV Pax Christi. De stichting voert daarom geen activiteiten meer uit en zal, vermoedelijk in de loop van 2009, worden opgeheven.

△ IKV Pax Christi Vredeswand, muurschildering gemaakt door vluchtelingkinderen in Nederland

Jaarverslag

IKV Pax Christi

Context, doelstelling en missie

IKV Pax Christi is actief in landen die zijn verwickeld in gewapend conflict of van de gevolgen daarvan trachten te herstellen en landen die te maken hebben met repressie en politieke instabiliteit en daarom een verhoogd risico lopen op gewapend conflict. In de praktijk is in veel van deze landen vaak sprake van een situatie die te karakteriseren is als 'geen vrede, geen oorlog'. Bovendien kenmerken veel van deze landen zich door falend of fragiel bestuur en een inherent hiermee verbonden ontbrekende of zeer gebrekkige vertrouwensrelatie tussen de overheid en de bevolking.

Deze vertrouwensrelatie staat ook onder druk in autoritaire of repressieve landen omdat de politieke rechten onderdrukt worden en de democratische ruimte voor burgers ontbreekt of beperkt is.

IKV Pax Christi laat zich op basis van haar centrale waarden in haar programma's leiden door een visie waarin *human security*, de veiligheid van burgers, het richtinggevende veiligheidsconcept is.

Human security neemt eerder mensen en de gemeenschappen waar zij deel vanuit maken als uitgangspunt dan staten en vervult daarmee een belangrijke aanvulling op *state security*. In reactie op de bedreiging van nationale belangen en eigen waarden door internationaal terrorisme is *human security*, na een aanvankelijke snelle opkomst, verdrongen door *state security* als leidend veiligheidsconcept binnen de internationale politieke verhoudingen.

Missie

Wij werken met onze partners en bondgenoten in conflictgebieden aan de-escalatie en oplossing van gewelddadige conflicten en de opbouw van collectieve veiligheid en duurzame vrede.

Wij zijn ervan overtuigd dat rechtvaardige en democratische verhoudingen en respect voor mensenrechten noodzakelijk zijn voor het realiseren van duurzame vrede.

Wij geloven dat iedereen recht heeft op een veilig en menswaardig bestaan en gaan er van uit dat de internationale gemeenschap verantwoordelijk is voor de bescherming van burgers als zij bedreigd worden door grootschalige mensenrechtenschendingen.

Statutaire doelstelling (artikel 2)

De stichting heeft ten doel het uitvoeren van programma's, projecten en diensten ten behoeve van de Stichting IKV en Vredesbeweging Pax Christi Nederland, alsmede het uitvoeren van programma's, projecten en diensten ten behoeve van derden, voor zover deze programma's, projecten en diensten passen binnen de doelstellingen van het IKV en Pax Christi.

Bij een dominant statelijk perspectief op veiligheid krijgen in de politieke praktijk de bedreigingen van nationale veiligheidsbelangen prioriteit boven de bedreigingen van de *human security*. Deze verschillen in politieke prioriteitstelling worden ook zichtbaar in de keuze van beleidsinstrumenten en de inzet van middelen ter bescherming van de veiligheid.

IKV Pax Christi beschouwt het als haar centrale opdracht om, met steun van onze achterban, politieke en maatschappelijke vredesprocessen te bevorderen, de bescherming van burgers te bepleiten, en partnerorganisaties te ondersteunen bij het voorkomen en oplossen van gewapende conflicten

Het vredeswerk is geslaagd als IKV Pax Christi aantoonbaar eraan heeft bijgedragen dat:

- de bevolking in conflictgebieden zich organiseert en steun mobiliseert voor vredes- en veiligheidsinitiatieven zodat er meer uitzicht komt op duurzame vrede en veiligheid;
- er internationale netwerken van civiele vredesorganisaties ontstaan die een actieve bijdrage leveren aan de de-escalatie en oplossing van conflicten en bijdragen aan rechtvaardige vrede;
- er een duurzame betrokkenheid ontstaat bij vrede en veiligheid binnen onze achterban en verwante maatschappelijke organisaties;
- het vredes- en veiligheidsbeleid gedemocratiseerd en op *human security* gericht wordt.

▲ In Dublin demonstreren activisten op ludieke wijze tijdens een internationale conferentie over cluster munitie, mei 2008. Foto: Clustermunitie Coaliton (CMC).

Maatschappelijke positionering en rolopvatting

IKV Pax Christi is een civiele samenlevingsorganisatie met de volgende kenmerken:

- een normatieve waardeoriëntatie;
- een maatschappelijke legitimatie die afhangt van de mate waarin wij optreden namens en met steun en actieve betrokkenheid van onze achterban;
- een inbedding in internationale netwerken op basis van gemeenschappelijke visies;
- een politiek onafhankelijke positie ten opzichte van de overheid;
- een kritische houding ten opzichte van de overheid en relevante non-staatelijk actoren.

Als maatschappelijke organisatie speelt IKV Pax Christi verschillende rollen, die in de praktijk met elkaar worden gecombineerd:

- politieke actor: we starten of nemen deel aan politiek relevante activiteiten in conflictgebieden. Dit doen we, op basis van contextanalyses van het conflict, zelf of in dialoog en samenwerking met partners;
- makelaar: we bemiddelen en leggen verbindingen tussen mensen, organisaties, kennis en middelen;
- partner in vredesopbouw: we werken inhoudelijk samen met en ondersteunen programma's en activiteiten van partnerorganisaties.

Ontwikkelingen in 2008

In de regio's waar IKV Pax Christi werkt, was er in 2008 sprake van heftige politieke ontwikkelingen en militair geweld op grote schaal. De korte maar heftige oorlog in Georgië heeft een nieuwe realiteit in de Kaukasus gecreëerd die van grote invloed was op onze programma's. De feitelijke onafhankelijkheid van Abchazië en Zuid-Ossetië staat voor Rusland en deze gebieden niet meer ter discussie. Markant was dat IKV Pax Christi er in slaagde nog in 2008 het Georgische-Ossetische civil forum bijeen te brengen.

Ook in de DR Congo was er sprake van geweld op grote schaal, in het bijzonder in Oost-Congo. De veiligheidssituatie in deze regio was al precair maar is verder gedestabiliseerd en verslechterd na het oprukken van de rebellengroep onder leiding van Generaal Laurent Nkunda en de militaire activiteiten van de Lord's Resistance Army. Onderdelen van het programma van IKV Pax Christi moesten tijdelijk stopgezet worden.

De door IKV Pax Christi opgebouwde lokale structuur van 700 veiligheidscomités en 124 lokale vredescomités heeft een bemiddelende functie tussen burgers en leger/staat en vermindert de onderlinge spanningen.

Tenslotte was er de oorlog in Gaza die een definitief einde maakte aan de illusie van het Annapolis-vredesproces. De invloed van deze oorlog op de ontwikkelingen in de regio is groot, zowel aan Israëliische als aan Palestijnse zijde blijkt er onvoldoende steun te bestaan voor een politieke oplossing. IKV Pax Christi rondde juist in 2008 een studie af naar de effectiviteit van de internationale politiek ten aanzien van Hamas. De kernboodschap, -het afzweren van geweld en de

erkenning van Israël moeten niet de voorwaarden voor maar de uitkomst zijn van onderhandelingen,- kreeg de steun van de Ledenraad van Pax Christi en het IKV Bestuur en van diverse sleutelfiguren in Nederland en de regio. Het kon ook gepresenteerd worden in een ontmoeting met het *transition team* van de nieuw verkozen president Obama. Deze ontwikkelingen in Georgië, DR Congo en Gaza onderstrepen de kwetsbaarheid van vredesprogramma's voor het oplaaieren van militair geweld en het belang van samenwerking tussen civiele en gouvernementele actoren daar waar deze gemeenschappelijke doelstellingen nastreven.

Zonder meer trots was IKV Pax Christi op het realiseren van een internationaal verdrag tegen clustermunition. IKV Pax Christi behoorde tot de oprichters van de wereldwijde clustermunition coalitie en speelde een leidende rol in de internationale kerngroep. De totstandkoming van het internationale verdrag onderstreept dat *civil society* organisaties een eigen toegevoegde waarde hebben ook in het domein vrede en veiligheid. De campagne ontving de prestigieuze *Tipperary International Peace Award*, tot de eerdere prijswinnaars behoorden o.a. Bill Clinton en Nelson Mandela.

Trots was IKV Pax Christi ook op onze partner, de Albanees-Kosovaarse Valdete Idrizi. Zij was de Europese winnaar van de "International Women of Courage Award" die zij uit handen van Condoleezza Rice ontving. Zij werd voor de prijs voorgedragen door de Amerikaanse ambassade in Kosovo die Valdete persoonlijk kent en aanbevelingen ontving van vele kanten. Valdete is oprichtster en directeur van de multi-etnische organisatie Community Building Mitrovica en wordt

geroemd voor haar doorzettingsvermogen en haar vermogen om werkelijke veranderingen tot stand te brengen. IKV Pax Christi heeft halverwege de strategische meerjarenplanperiode 2007 t/m 2010 een kritische reflectie uitgevoerd op de organisatie en het vredeswerk. Geconstateerd is dat er goede vooruitgang is geboekt in het realiseren van de strategische en institutionele doelstellingen en in het uitvoeren van de programma's. Er moeten echter ook stappen gezet worden die leiden tot een verdere aanscherping van onze programmatische focus. IKV Pax Christi zal zich gaan concentreren op drie functies bij vredesopbouw: advocacy/public communication, social cohesion en intermediation/facilitation. De uitkomsten van de midterm review zijn al meegenomen in de thema- en regioprogramma's zoals opgenomen in het jaarplan 2009.

Op basis van de drie functies van vredesopbouw zal IKV Pax Christi gesprekken voeren met Cordaid, Icco en Hivos over toekomstige samenwerking op het snijvlak veiligheid en ontwikkeling en over de comparatieve meerwaarde van de organisaties. Samenwerkingsmogelijkheden zullen worden geïdentificeerd en als bouwstenen voor het nieuwe strategisch meerjarenplan worden gebruikt.

De samenwerking tussen IKV Pax Christi en het Ministerie van Buitenlandse Zaken is in 2008 verder gegroeid. IKV Pax Christi blijft investeren in diverse vormen van beleidsdialog met dit Ministerie. IKV Pax Christi fungeert als voorzitter in de beleidsdialog op het gebied van de DRC en Soedan. De afgelopen jaren is de dialoog met de regionale afdelingen op het Ministerie die zich bezig houden met de Balkan en de Kaukasus geïntensiveerd. De dialoog over het Midden-Oosten vindt vooral plaats rond concrete thema's. We streven naar wenselijk verder naar meer vormen van integrale samenwerking tussen IKV Pax Christi en de ambassades.

De partners van IKV Pax Christi behoren tot de primaire belanghebbenden van IKV Pax Christi. Hoewel de institutionele capaciteiten van onze partners vaak kwetsbaar zijn omdat zij moeten werken in gewelddadige en/of repressieve gebieden spelen zij toch een vitale rol in veranderingsprocessen. De relatie tussen IKV Pax Christi en haar partners kenmerkt zich door een sterke gerichtheid op wederkerige samenwerking. Kenmerkend is ook dat de partnerrelaties weinig kapitaalintensief zijn, het gaat niet om geld maar samenwerking en solidariteit staan voorop.

In 2008 hebben acht partnerconsultaties in diverse regio's en 62 veldbezoeken plaatsgevonden om de voortgang van programma's ter plaatse te monitoren. Inmiddels is gestart met een partnerscan waarin de samenwerking met partners wordt geëvalueerd. Mede op basis hiervan zal IKV Pax Christi haar beleid voor het versterken van het strategisch leren binnen de regionale partnernetwerken verbeteren. Tevens zal een strategie ontwikkeld worden over de wijze waarop de

politieke impact van partnerorganisaties vergroot kan worden zowel in landen en de regio's waar zij werken als op internationaal niveau.

IKV Pax Christi is meer dan een organisatie. IKV Pax Christi is onderdeel van een beweging met een lange traditie die zijn legitimiteit en vitaliteit ontleent aan de betrokkenheid van de achterban bij het vredeswerk. In 2008 is veel, en met succes, geïnvesteerd in de achterban. De relatie met de kerkelijke achterban is versterkt, dat uit zich vooral in een groeiende participatie in de activiteiten voor en tijdens de Vredesweek. IKV en Pax Christi zijn enkele jaren geleden gestart met het investeren in een jonge generatie vredesbewegingsleden. Binnen IKV Pax Christi begint dit werk steeds meer respons te krijgen. Hoogtepunt vormde de Nacht voor de Vrede waarbij honderden jongeren betrokken waren. Helaas moesten vele teleurgesteld worden: de manifestatie was snel overtekend.

Het versterken van de kennispositie is voor IKV Pax Christi van strategisch belang. IKV Pax Christi blijft investeren in het creëren van een leeromgeving en delen van kennis en ervaringen. In 2008 is een *leadership development*-traject gestart. Dit traject zal in 2009 voortgezet worden en zich richten op de verdere ontwikkeling van competenties die van belang zijn voor leren en samenwerken.

In het eerste jaar van de samenwerking moesten veel beleidsprocedures en systemen geharmoniseerd worden. In 2008 is de harmonisatie grotendeels afgerond en is de kwaliteit van de managementinformatie volgens plan toegenomen. In 2009 streven wij naar een verdere optimalisatie van de ondersteuning van programmaleiders bij de financiële sturing en beheer van hun programmabudgetten. De toegenomen omvang van de organisatie en diversificatie van fondsen stelt hogere eisen. We moeten het kwaliteitsniveau van onze financiële analyses verhogen ten behoeve van een beter inzicht en meer geavanceerde aansturing van de organisatie. De doelstelling is om in 2009 diverse processen te laten ISO-certificeren.

IKV Pax Christi streeft naar verdere groei in particuliere en institutionele fondsenwerving. De doelstelling op de middellange termijn is vooral gericht op inkomstendiversificatie. In 2008 is een traject ingezet om zowel de particuliere als de institutionele fondsenwerving verder te professionaliseren.

Het Vredeswerk in de conflictgebieden

Het effect van onze vredesprogramma's

IKV Pax Christi voert programma's uit in negen regio's en binnen drie themavelden. Op basis van het strategisch meerjarenplan stellen programmaleiders jaarplannen op en na afloop van elk jaar een jaarrapportage. Deze jaarrapportage heeft drie functies: leren, sturen en verantwoorden. Verantwoording vindt uiteraard ook plaats richting donoren waaronder het Ministerie van Buitenlandse Zaken, waarvan IKV Pax Christi in het kader van het Medefinancieringsstelsel (MFS) subsidie ontvangt.

In de sector vrede en veiligheid wordt het werken met indicatoren over het algemeen als problematisch ervaren. Onze ervaring is dat resultaten op het niveau van organisatie en doelgroep duidelijk gerelateerd kunnen worden aan onze interventies. De effecten in de bredere samenleving of de thematische context kunnen echter moeilijk worden gekwantificeerd. Ook is het moeilijk om causale verbanden te leggen tussen onze interventies en veranderingen in complexe samenlevingen. De ontwikkelingen in deze samenlevingen worden immers beïnvloed door vele factoren en interventies

van andere partijen en zijn vaak moeilijk te herleiden tot één interventie. Toch heeft IKV Pax Christi er voor gekozen te werken met zo duidelijk mogelijk gedefinieerde, relevante en betekenisvolle resultaatindicatoren. Dat geldt in het bijzonder de wijze waarop het effect (of de impact) van interventies in de samenleving wordt gemeten.

IKV Pax Christi heeft op basis van internationale onderzoeken en eigen ervaringen een meer passende methode ontwikkeld om het effect van haar interventies te monitoren. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken heeft deze werkwijze goedgekeurd en stelt deze ook ten voorbeeld aan andere organisaties.

Voor elk programma zoekt IKV Pax Christi twee gezaghebbende en onafhankelijke experts die door onderzoek en/of ervaring kennis hebben van de regio of het thema dat in het programma centraal staat. Deze experts vragen wij tenminste eenmaal per jaar om een gekwalificeerd oordeel over de interventies van IKV Pax Christi en de effecten daarvan.

Grote Merengebied

Context

De Democratische Republiek Congo (DRC) kent een turbulente geschiedenis. Het land wordt in 1960 onafhankelijk van België. Na een korte periode van euforie over de onafhankelijkheid volgt de dictatuur van Mobutu, die het land ruïneert. Eind jaren negentig raakt het land in een oorlog met internationale dimensies, door betrokkenheid van onder meer Rwanda en Oeganda. Ondanks een vredesakkoord in 2003 kampen DRC en de omliggende landen met veel lokale conflicten.

In 2008 verslechtert de situatie. In september slaan duizenden mensen in het noordoosten van DRC op de vlucht voor het geweld van de rebellen van het Verzetleger van de Heer (Lord's Resistance Army) uit Oeganda. Ook in de provincie Noord-Kivu nemen de spanningen toe, als gevolg van de oprukkende rebellengroep Congrès National pour la Défense du Peuple onder leiding van generaal Laurent Nkunda. In de provincie Ituri ontstaan twee nieuwe militias, de Front Congolaise Pour la Justice au Congo en de Union Revolutionnaire Congolaise, die waarschijnlijk contacten onderhouden met Nkunda.

Gedurende de maanden oktober en november maken deze groepen het zuiden van Ituri onveilig. Als wederom eind

november het Verzetleger van de Heer weigert het vredesakkoord te ondertekenen, besluiten Oeganda, DRC en Soedan op 14 december tot een gezamenlijke aanval op de Verzetleger van de Heer. Oeganda neemt de leiding over de operatie. Sindsdien worden er regelmatig strijders van het Verzetleger van de Heer in de provincie Ituri gesignaleerd en opgepakt. De veiligheidssituatie is er fragiel: het leger en politie maken zich met regelmaat schuldig aan het schenden van mensenrechten en de verdeling van land en olie-exploitatie vormen een obstakel voor stabiliteit. In de regio Ituri zijn er veel kleine wapens in omloop, waardoor conflicten de kans lopen snel te escaleren.

Doelstelling

IKV Pax Christi werkt aan de veiligheidsproblematiek en het versterken van mechanismen voor verzoening in de regio Grote Meren en in de conflictzones Ituri en Haut Uele. IKV Pax Christi wil het Nederlandse en Europese beleid ten aanzien van de conflicten in de regio Grote Meren beïnvloeden.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 431.853,- besteed aan activiteiten en 1,7 fte ingezet.

△ Karamojong herders tijdens een ontwapeningsbijeenkomst in Noord-Oeganda. Foto: Euan Denholm, IRIN News.

Partners en bondgenoten

In Ituri heeft IKV Pax Christi het etnisch en religieus pluriforme netwerk Haki na Amani opgezet, waarvan acht organisaties lid van zijn: Appui à la Communication Inter-culturelle et à l'Autopromotion Rurale, Centre d'Initiatives et de Créativité pour le développement rural, Commission Diocésaine Justice et Paix van bisdom van Mahagi, Commission Diocésaine Justice et Paix van bisdom van Bunia, Commission Diocésaine Justice et Paix in Mambasa van bisdom van Wamba, l'Eglise du Christ au Congo, Justice Plus, Forum des Mamans de l'Ituri. Pax Christi Grands Lacs heeft ongeveer 30 leden verspreid over de landen DRC, Rwanda en Burundi. In Nederland heeft IKV Pax Christi samen met andere NGO's een Congo werkgroep gevormd waarvan IKV Pax Christi voorzitter is.

Resultaten en effecten in 2008

- IKV Pax Christi ondersteunt partnerorganisaties en lokale veiligheidscomités met trainingen en bijeenkomsten op het gebied van vredesopbouw, verzoening, leiderschap, grondwet, boswet en wet op de mijnbouw. Honderden comités zijn gefederaliseerd in 56 lokale netwerken en geprofessionaliseerd door trainingen. De aanwezigheid van lokale comités vermindert volgens burgers de intimidatie, afpersing en mishandeling door leger en politie en werkt preventief op kleine criminaliteit en veeroof.
- IKV Pax Christi organiseert grootschalige bijeenkomsten in de provincie Ituri met vertegenwoordigers van de overheid, het leger, de politie en bevolking. De bijeenkomsten resulteren in een dialoog over veiligheidsproblemen en het aanpakken daarvan.
- IKV Pax Christi speelt een bepalende rol in de realisatie en het beleid van het *Cadre de Concertation*, een overleg platform van lokale kerken, NGO's en het goudmijnbedrijf Anglo Gold Ashanti. Via dit platform kan de lokale bevolking in gesprek komen met het goudmijnbedrijf over onder meer conflictpreventie en de wettelijke verplichte sociale activiteiten van het goudmijnbedrijf.
- IKV Pax Christi bekleedt geheel 2008 het voorzitterschap van de Congo werkgroep, bestaande uit vijf vergaderingen waarbij ook het Ministerie van Buitenlandse Zaken aanwezig is.
- IKV Pax Christi heeft regelmatig contact met beleidsmakers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zodat zij de rol van de bevolking in het veiligheidsproces erkennen. Met betrekking tot de onrusten in de provincie Noord-Kivu en Haut Uele pleit IKV Pax Christi voor EU troepen, het opschorten van begrotingssteun aan Rwanda en blijvende aandacht vanuit Nederland en de EU.

Vooruitzichten

De komende tijd blijft IKV Pax Christi werken aan het versterken van mechanismen voor verzoening in de regio Grote

Meren, zoals in Ituri. IKV Pax Christi zal het werken aan duurzame relaties tussen mensen in het grensgebied Soedan-Oeganda-DRC, vaak slachtoffers van het Verzetsleger van de Heer en de gevolgen van de oliehandel, stimuleren en ondersteunen. Daarnaast blijft IKV Pax Christi onderzoek doen naar oorzaken van conflict, zoals geschillen over land.

Hoorn van Afrika

Context

De Hoorn van Afrika kampt al jaren met geweld, honger en armoede. Het grensgeschil tussen Eritrea en Ethiopië, de Somalische crisis en de conflicten in Soedan en het noorden van Oeganda hebben een negatieve invloed op de hele regio. Kleine en lichte wapens zijn er in overvloed, waardoor de conflicten eenvoudig een explosief karakter kunnen krijgen.

Darfur trekt in 2008 veel aandacht. De aanval van rebellenbeweging Justice and Equality Movement op Khartoum leidt tot een golf van arrestaties, repressie van Darfuri in Khartoum en internationale aandacht, maar leidt niet tot een intensivering van het werken aan een vredesakkoord.

In Zuid-Soedan laaien de conflicten weer op. De beschikbaarheid van kleine wapens maakt deze botsingen alleen maar gewelddadiger. De aanval van het Verzetsleger van de Heer in de Democratische Republiek Congo zorgt voor een stroom van 15.000 vluchtelingen naar Soedan.

In Ethiopië duurt het grensconflict met Eritrea voort. Eind 2008 trekken Ethiopische troepen terug uit Somalië, na een strijd met de Somalische regering tegen islamitische radicalen. De veiligheidssituatie in de provincie Gambella verslechtert, waardoor de repressie tegen burgers en de spionage van vredesorganisaties toeneemt.

In Noord-Oeganda blijft de situatie relatief kalm, hoewel nog altijd de helft van binnenlandse vluchtelingen in kampen leeft. In december 2008 start een gezamenlijke militaire operatie van Democratische Republiek Congo, Zuid-Soedan en Oeganda tegen het Verzetsleger van de Heer. Voor de lokale bevolking betekent deze operatie een drama: in het noordoosten van Democratische Republiek Congo vallen ongeveer duizend doden en worden evenveel mensen, van wie de helft kinderen, door het Verzetsleger van de Heer ontvoerd. In het zuidwesten van Soedan worden ruim honderd mensen gedood en een onbekend aantal mensen ontvoerd door de rebellenbeweging.

Doelstelling

IKV Pax Christi bouwt aan een geweldloze oplossing van conflicten in de Hoorn van Afrika door internationale lobby te ondersteunen, lokale vredesactivisten te helpen met initiatieven voor verzoening en dialoog tussen verschillende partijen en politieke leiders te stimuleren.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 1.385.615,- besteed aan activiteiten en 3,5 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

Het netwerk voor de Hoorn van Afrika telt 23 deelnemende organisaties in vijf landen met een gezamenlijk actieplan. Er zijn goede contacten met de Zuid-Soedanese, Oegandese en Keniaanse bisschoppenconferenties en raden van kerken. IKV Pax Christi ondersteunt de volgende partnerorganisaties: in Soedan; Sudan Council of Churches, Presbyterian Relief and Development Agency, Catholic Diocese of Torit, Anglican Church Lomega, Sudan Gospel Mission, Sudan Development Trust, Pibor Development Association, Kuron Peace Village, Church & Development; in Ethiopië Gambella Peace and Development Council; in Oeganda Kotido Peace Initiative; en in Kenya; Lokichoggio Oropoi Kakuma Development Organization, Seeds of Peace Africa International. In Nederland heeft IKV Pax Christi regelmatig overleg met diverse Nederlandse NGO's en beleidsmakers over politieke ontwikkeling met betrekking tot de regio.

Resultaten en effecten in 2008

- IKV Pax Christi ondersteunt het programma Peace & Sports met lokale organisaties zoals Seeds of Peace Africa. Jonge rivaliserende krijgers van nomadenvolken in het grensgebied tussen Soedan, Oeganda en Kenia, die regelmatig elkaars vee en elkaar aanvallen, worden gemobiliseerd om het vertrouwen in elkaar op te bouwen. Door middel van sport weten zij de spiraal van geweld te doorbreken. In Kapoeta wordt een grensoverschrijdend vredesconferentie georganiseerd met zo'n 300 strijders, vrouwen en ouderen van verschillende etnische groepen.
- IKV Pax Christi pleit in gesprekken met Nederlandse beleidsmakers om financiële en diplomatieke inspanningen te richten op de drie betwiste gebieden in Soedan. De Nederlandse overheid neemt aanbevelingen over. Na aandringen van IKV Pax Christi toont het Ministerie van Buitenlandse Zaken zich bereid in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van een rebellengroep in Darfur en de onderwerpen milieuvervuiling en oliehandel in Soedan op te nemen.
- IKV Pax Christi werkt ondermeer samen met Press Now mee aan de realisatie van Radio Darfur. Het eerste onafhankelijk radiostation start in 2008 met uitzendingen. IKV Pax Christi is voorzitter van het consortium Radio Darfur.
- IKV Pax Christi werkt in de Ethiopische provincie Gambella en de Soedanese regio Upper Nile aan economische ondersteuning van vrouwen en het monitoren van conflicten en aanreiken van oplossingen voor het verbeteren van de situatie.
- IKV Pax Christi ondersteunt lokale vredesorganisaties in

Noordoost-Congo, Zuidwest-Soedan en Noordwest-Oeganda in het bepalen van een gezamenlijk actieplan voor het conflict met de Verzetsleger van de Heer en andere veiligheidsonderwerpen. In Arua, Oeganda, wordt een grensoverschrijdende conferentie georganiseerd met zo'n 80 deelnemers.

- IKV Pax Christi ondersteunt een partnerconsultatie van het Pax Christi Internationaal Hoorn van Afrika Netwerk met als thema 'Identiteit en Leiderschap' in Entebbe, Oeganda.
- In Nederland initieert IKV Pax Christi overleggen tussen beleidsmakers en NGO's in het Sudan Platform Nederland.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi blijft in Soedan ondersteuning geven aan de vredesdialog met het Sudan Integrated Peacebuilding Programma (SIPP) dat de dialoog tussen strijdende partijen, conflictbeheersing en (internationale) beleidsbeïnvloeding moet verbeteren. Het programma zal de Vrede & Verzoeningscommissie van het Zuid-Soedanees Parlement ondersteunen in het versterken van de capaciteit van parlementariërs en de wetgeving rond kleine en lichte wapens. In Zuid-Soedan zal met ondersteuning van het Hoorn van Afrika Netwerk een project worden gestart om de verkiezingen in Soedan te waarnemen. In Noord-Soedan zal IKV Pax Christi ondersteuning geven aan een netwerk van 80 lokale organisaties die tijdens de verkiezingen samenwerken. De initiatieven in Noord- en Zuid-Soedan worden met elkaar in contact gebracht. IKV Pax Christi zal met het Peace & Sports programma lokale organisaties ondersteunen in conflictbeheersing in het grensgebied van Kenia, Oeganda en Soedan. In Nederland zal IKV Pax Christi meewerken aan de opbouw Radio Darfur.

West-Afrika

Context

Vredesopbouw in West-Afrika moet opboksen tegen armoede, corruptie en hebzucht naar politieke macht. Dit veroorzaakt conflicten en houdt ze in stand. Na de burgeroorlog van 1989 is Liberia nog steeds als fragiel te bestempelen. VN-militairen bewaken de kwetsbare orde, met name in de hoofdstad Monrovia. Er worden voorzichtige stappen gezet richting veiligheid, zoals de ontwapeningsmaatregelen van voormalige strijders en de herstructurering van het leger en de politie. In Sierra Leone, dat herstelt van een langdurig en bloedig conflict in 2002, verbetert de veiligheidssituatie langzaam. In juli 2008 verlopen de lokale gemeenteraadsverkiezingen rustig en er is gestart met waarheidsvinding. De slechte staat van de economie, corruptie en het wantrouwen in de samenleving verhinderen echter een duurzaam herstel van het land. Ook de conflicten in de Ivoorkust en Nigeria blijven de veiligheid en stabiliteit van

West-Afrika bedreigen. Het conflict in de Ivoorkust dateert uit 2002. Het land kampt met een zwak functionerende economie, instabiele overheid en veel uitbarstingen van geweld. In Nigeria blijft het onrustig. In november 2008 overlijden meer dan 400 mensen bij politieke, religieuze rellen. Toch zijn er ook positieve signalen: initiatieven voor transparantie in de mijnbouw en de bereidheid van gewapende groeperingen om te onderhandelen met de overheid.

Doelstelling

IKV Pax Christi stimuleert vredesopbouw met religieuze en maatschappelijke vertegenwoordigers om verzoening onder de bevolking rondom de rivier Mano in West-Afrika te realiseren. Lokale vredesactivisten met initiatieven voor interreligieuze dialoog krijgen steun van IKV Pax Christi.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 63.560,- besteed aan activiteiten. Pax Christi Internationaal heeft menskracht ingezet.

Partners en bondgenoten

In dit gezamenlijke programma van IKV Pax Christi en Pax Christi Internationaal wordt samengewerkt met Symposium of Episcopal Conferences of Africa and Madagascar, West Africa Network of Peacebuilding, Mano River Women's Peace Network, Foundation of International Dignity, Centre de Recherche et d'action pour la Paix in Abidjan en Justitia et Pax

Resultaten en effecten in 2008

- Het internationale netwerk voor vredesopbouw, West Afrikaans Vredesnetwerk, met veertien lokale partnerorganisaties en kerkelijke leiders, is versterkt.
- De capaciteit van verschillende partnerorganisaties is versterkt met gezamenlijke opleidingen, trainingen en seminars, waardoor hun kennis over sociaal-politieke analyses en organisatorische perspectieven wordt vergroot en lokale leiders beter in gesprek kunnen gaan met beleidsmakers over politiek- gevoelige kwesties. De politieke onrust tussen christenen en moslims in Ivoorkust en Liberia vermindert.
- Lokale organisaties hebben een lobby ontwikkeld richting beleidsmakers. In Liberia, in het district Lofa County, vindt een onderzoek plaats over politici en vreedzame oplossingen van conflict. In Sierra Leone worden de vredescommissies hervat. In Ivoorkust is er sprake van licht herstel van het vertrouwen in de politiek.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi ondersteunt Pax Christi Internationaal bij het zoeken naar duurzame financiering van dit programma in de periode na 2010, wanneer Pax Christi Internationaal de verantwoordelijkheid voor dit programma overneemt van IKV Pax Christi.

Azië

Molukken

Het subprogramma Molukken is afgesloten. Partners en activiteiten zijn overgedragen aan andere donoren.

Kasjmir

Context

De nucleaire grootmachten India en Pakistan houden Kasjmir in de houdgreep. Beide landen claimen het bestuur over de regio, sinds de Britten zich in 1947 uit Azië terugtrokken.

De situatie voor de burgers in Kasjmir verbetert in 2008 nauwelijks. In het leefgebied van de Kasjmiri zijn zo'n 400 gewelddadige militanten actief en patrouilleren circa 600.000 Indiase soldaten. In december 2008 vinden er deelstaatverkiezingen in Indiaas Kasjmir plaats in een sfeer van militaire repressie. Ondanks de hoge opkomst wordt de legitimiteit van de verkiezingen betwist. In de aanloop naar de verkiezingen gaan honderdduizenden mensen de straat op om te protesteren tegen de Indiase bezetting. De regio verkeert in een vacuüm van repressie en schaarste. Het Indiase leger maakt zich regelmatig schuldig aan verdwijningen en buitengerechtelijke executies. In de grensstreek tussen Indiaas Kasjmir en Pakistan worden duizend anonieme graven gevonden. Dit vormt een nieuwe uitdaging voor waarheidsvinding en gerechtigheid in Kasjmir.

Pakistan kent in februari 2008 redelijk vrije parlamentsverkiezingen. Ondanks het gedwongen aftreden van president generaal Pervez Musharraf blijft de macht van het leger en de inlichtingendiensten op de binnenlandse politiek en samenleving echter onverminderd groot. Politiek geweld en religieus extremisme nemen explosief toe. Een bewijs van de kracht van de civiele samenleving is daarentegen de voortgaande strijd van rechters en advocaten voor respect voor onafhankelijke rechtspraak. Hun strijd ontlokt massale demonstraties van solidaire burgers.

Doelstelling

In Indiaas en Pakistaans Kasjmir ondersteunt IKV Pax Christi het werk van de dialoog tussen mensenrechtenactivisten en de dialoog met de zittende macht, volgt zij de Indiase en Pakistaanse beweging tegen nucleaire wapens en vraagt aandacht bij internationale organisaties en de Europese Unie voor het conflict in Kasjmir. In Pakistan versterkt IKV Pax Christi netwerken van academici, juristen, media en diplomaten die onafhankelijke rechtspraak nastreven als noodzakelijke stap naar verdergaande democratisering.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 225.910,- besteed aan activiteiten en 1,6 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met partnerorganisaties Jammu &

△ In de straten van Pristina wordt de onafhankelijkheidsverklaring van Kosovo gevierd.
Foto: Jeppe Schilder.

Kashmir Coalition of Civil Society, Kashmiri Women's Initiative for Peace and Disarmament, Kashmir Institute for Strategic Studies en People's Rights Movement. In Nederland werkt IKV Pax Christi samen met Clingendael, Advocaten zonder Grenzen, Platform Pakistan en met een internationaal netwerk van lobbyisten en vredesactivisten.

Resultaten en effecten in 2008

- In Indiaas Kasjmir komt dankzij steun en aanmoediging van IKV Pax Christi een zelforganisatie van voormalige gewapende verzetsstrijders tot stand. De organisatie ontmoedigt jongeren om te kiezen voor gewapend verzet en vraagt hulp voor slachtoffers van marteling.
- Kasjmiri migranten, die al tien tot twintig jaar in vluchtelingenkampen in Azad Jammu in Pakistaans Kasjmir wonen, starten met ondersteuning van IKV Pax Christi een zelforganisatie om andere migranten te stimuleren hun toekomst zelf vorm te geven.
- In Pakistan breidt IKV Pax Christi haar netwerk van dissidente groepen uit, met onder anderen juristen. Dit netwerk stimuleert de dialoog over de politieke situatie en de ontwikkeling van strategieën om van onderop de autoritaire en militaire staat om te vormen tot een civiele en democratische staat.
- IKV Pax Christi steunt partnerorganisatie Jammu & Kashmir Coalition of Civil Society met het vormgeven van maatschappelijke instituties zoals Kashmir Peace House en een Internationaal Mensenrechten Tribunaal als stimulans voor lokale vredesinitiatieven.
- IKV Pax Christi steunt lokale partnerorganisaties met het documenteren van mensenrechtenschendingen en het vormen van een campagne voor waarheid en gerechtigheid. IKV Pax Christi wordt veelvuldige verzocht om een bijdrage te leveren aan het debat over de mensenrechtensituatie in Kasjmir onder beleidsmakers in Nederland en Brussel.
- Een delegatie van IKV Pax Christi levert als buitenlandse verkiezingswaarnemers een bijdrage aan een kritische beoordeling van het verloop van de Pakistaanse parlementsverkiezingen van februari 2008 en genereert hierbij veel media-aandacht.
- In samenwerking met Clingendael organiseert IKV Pax Christi een expertmeeting over Pakistan met als resultaat dat Pakistan, en niet alleen Afghanistan, uitdrukkelijk in beeld komt bij beleidsmakers in Den Haag en Brussel.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi blijft het werk van mensenrechtenactivisten in Indiaas en Pakistaans Kasjmir ondersteunen en internationaal aandacht vragen voor het conflict. In 2009 zal IKV Pax Christi

het programma Azië uitbreiden met aandacht voor de thema's veiligheid, stabiliteit en democratisering in Pakistan en de regio. IKV Pax Christi pleit al enige jaren voor een regionale benadering ten bate van stabilisering van de Aziatische regio, alsook om Pakistan op haar eigen merites te beoordelen en niet slechts als achtertuin van Afghanistan. Met onderzoek en analyses zal IKV Pax Christi samen met lokale activisten, academici, media en politici werken aan een strategisch concept voor een 'regionale benadering' van Pakistan.

Zuidoost-Europa

Context

Zuidoost-Europa is herstellende van de bloedige oorlogen in de jaren '90. Het gebied zit in een proces van geleidelijke en langzame normalisering, deels gestimuleerd door het EU toetredingstraject voor diverse landen. De vooruitgang gaat echter met horten en stoten. De democratisering van het bestuur verloopt moeizaam, evenals de economische ontwikkeling. Corruptie is aan de orde van de dag. Nationalistische, polariserende krachten hebben veel invloed in de politiek, het leger, de politie en de samenleving. Etnische factoren zijn nog steeds erg dominant: minderheden bevinden zich vaak in benarde posities en er is veel onderling wantrouwen tussen bevolkingsgroepen.

In 2008 roept Kosovo de onafhankelijkheid uit, ondersteund door de VS en het grootste deel van de EU. Ondanks vele schone woorden boekt de nieuwe regering nog maar weinig voortgang om van Kosovo een democratische rechtsstaat te maken waar alle bevolkingsgroepen zich veilig en thuis kunnen voelen. Onenigheid binnen de internationale gemeenschap over Kosovo leidt tot veel onduidelijkheid. In de gedeelde stad Mitrovica vinden regelmatig onlusten plaats. In Servië boeken het pro-Europese democratische blok weliswaar een nipte overwinning in de verkiezingen, maar de radicaal-nationalistische krachten hebben een grote invloed, aangewakkerd door het 'verlies' van Kosovo. Een positieve ontwikkeling is de arrestatie en uitlevering van Radovan Karadzic, onder meer verdacht van genocide in Srebrenica, in juli 1995. Voor Bosnië-Herzegovina brengt 2008 nauwelijks vooruitgang. Er worden enkele kleine hervormingen doorgevoerd, zoals in de politie, waardoor het land in aanmerking komt voor het EU Stabilisatie en Associatieverdrag. Verkiezingen in het najaar brengen wederom een overwinning voor de nationalistische partijen. De polarisatie en de onverzoenlijke retoriek tussen de twee deeltiteiten – de Republika Srpska en de Bosnisch-Kroatische federatie – nemen verder toe. De democratische hervormingen in Macedonië stagneren in 2008 enigszins. Ongeregeldheden bij verkiezingen en in het parlement, als ook de ruzie met Griekenland over de naam van het land, zorgen voor vertraging in het toetredingsproces tot de EU.

△ In augustus escaleert het Georgisch-Ossetisch conflict: Zuid-Ossetië verandert in oorlogsgebied..
Foto: Davide Monteleone Hollandse Hoogte

Doelstelling

In Zuidoost-Europa ondersteunt IKV Pax Christi initiatieven op plaatselijk niveau die de relaties tussen etnische en godsdienstige groepen verbeteren, de rechten en levensomstandigheden van minderheden en vluchtelingen bevorderen en de betrokkenheid van burgers in duurzame vrede en lokaal bestuur stimuleren. Met de EU toetredingscriteria als leidraad, aanjager en inspiratiebron pleit IKV Pax Christi voor adequate wetgeving en maatregelen bij lokale en nationale overheden en het bevorderen van waarheid, gerechtigheid en verzoening. Ook zet IKV Pax Christi zich in voor een grotere rol en betrokkenheid van vrouwen en jongeren bij vredeswerk en maatschappijopbouw.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 875.778,- besteed aan activiteiten en 3,2 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met Community building Mitrovica, Fractal, Inter-ethnic Project Gostivar, Inter-ethnic Project Kumanovo, Citizens Pact, zes gemeenten in Sandzak (Servië), de gemeente Srebrenica, Our Future Network, Helsinki Committee of Human Rights in Republika Srpska, Forum of Tuzla Citizens, Centre for Civil Initiatives-OGI, Integra en Helsinki Citizens' Assembly Banja Luka. In Nederland werkt IKV Pax Christi samen met Clingendael, Hivos, Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en een drietal Nederlandse gemeenten, Alfred Mozer Stichting, SPARK, Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Politiek Comité Stari Most, Mladi Bosni i Hercegovini, Musicians Without Border en Fontys Hogeschool Tilburg.

Resultaten en effecten in 2008

- IKV Pax Christi initieert een ontmoeting tussen diverse NGO's uit Noord- en Zuid-Mitrovica met ondersteuning van de burgemeester, zodat de onderlinge contacten weer hervat worden. De ontmoeting dient tevens als start voor toekomstige bijeenkomsten onder de vlag van Mitrovica Peace Dialogue.
- IKV Pax Christi ondersteunt de start van de Mitrovica Rockschoon, een initiatief van partnerorganisatie Community building Mitrovica met steun vanuit Nederland door Musicians without Borders en de Fontys Muziekacademie. De Rockschoon vormt een ontmoetingsplaats voor Servische en Albanese jongeren.
- Met het project Enclavia van partnerorganisatie Fractal bundelen Servische bewoners uit diverse enclaves in Kosovo hun krachten. Met het project weet de Servische minderheid haar belangen en behoeften naar voren te brengen bij besluitvormers en beleidsmakers in Kosovo en Servië, als ook in Den Haag en Brussel.
- Partnerorganisatie Forum of Tuzla Citizens organiseert met lokale organisaties in Mostar een platform voor

waarheidsvinding waar voormalige vijanden met elkaar in dialoog gaan. Eerdere fora in Velika, Kladusa en Vukovar krijgen follow-up bijeenkomsten over mensenrechtenschendingen en worden in lokale media uitgebreid belicht.

- Het proces van toenadering van nabestaanden uit Srebrenica en een delegatie Dutchbatters wordt voortgezet met herdenkingen en een gezamenlijke deelname aan een sportevenement.
- Door aanbevelingen en lobby van IKV Pax Christi en delegaties van partnerorganisaties hebben beleidsmakers en besluitvormers in Pristina, Belgrado, Brussel en Den Haag meer inzicht gekregen in en aandacht voor de leefsituatie en dagelijkse problemen van de Servische minderheid uit de enclaves in Kosovo.

Vooruitzichten

In de komende jaren zal IKV Pax Christi haar projecten in Zuidoost-Europa verder focussen op waarheidsvinding tussen groepen, interetnische dialoog en actief burgerschap. Er komen vervolgbijeenkomsten van de publieke fora voor waarheidsvinding in Mostar, Velika Kladusa en Vukovar. In 2009 zal er in Nederland een ontmoeting plaatsvinden tussen vrouwen uit Srebrenica en Dutchbatters, met onder meer een gezamenlijk bezoek aan het Joegoslavië Tribunaal en Tweede Kamerleden.

Kaukasus

Context

Rond het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991 beheersen verschillende oorlogen de Kaukasus: Armeniërs in Nagorno Karabach komen met steun van Armenië in opstand tegen Azerbeidzjan en verklaren de autonome republiek onafhankelijk. Abchazië en Zuid-Ossetië proberen zich af te scheiden van Georgië. Tsjetsjenië verklaart zich onafhankelijk van de Russische federatie. Na 1994 bevroeren deze conflicten. Er zijn regelmatig ongeregelde grenzen zijn potdicht en meer dan één miljoen vluchtelingen kunnen niet naar huis. IKV Pax Christi werkt met verschillende partnerorganisaties aan vredesopbouw in Nagorno Karabach en Zuid-Ossetië en aan rechtvaardigheid in Tsjetsjenië. In augustus 2008 escaleert het Georgisch-Ossetisch conflict in een nieuwe crisis met een brute aanval van het Georgische leger op Zuid-Ossetië, gevolgd door een disproportionele reactie van het Russische leger. De kortstondige maar hevige strijd resulteert in enkele duizenden slachtoffers. Niet gehinderd door de Russische troepen voeren Ossetische milities een etnische zuivering uit in het 'bevrijde gebied', met vele tienduizenden Georgische vluchtelingen tot gevolg. Onder bemiddeling van de Franse president Sarkozy wordt een bestand gesloten, maar de vredesonderhandelingen zitten sindsdien muurvast, niet in het minst omdat Rusland

△ Ongewapende inheemse burgerwacht vergroten de veiligheid in noordelijk Cauca, Colombia

inmiddels Zuid-Ossetië en Abchazië als onafhankelijke landen heeft erkend. Nu het Westen echter, na aanvankelijke fricties, de relatie met Moskou weer heeft genormaliseerd lijkt de uitkomst van het conflict daarmee definitief bezegeld.

In Azerbeidzjan en – met name - Armenië neemt in 2008 de repressie verder toe, zoals onder meer blijkt uit de presidentsverkiezingen. Daarmee wordt de politieke en maatschappelijke ruimte beperkt voor vredesactivisten die de polarisering en isolatie tussen burgers uit beide kampen proberen te doorbreken. Ondertussen zit het officiële onderhandelingen muurvast, al lijkt de augustus crisis in Georgië voor een lichte kentering te hebben gezorgd in de onverzoenlijkheid van beide partijen.

In de noordelijke Kaukasus, in Tsjetsjenië en buurlanden Dagestan en Ingoesjetië, blijft de mensenrechtensituatie slecht. Mensenrechtenverdedigers en journalisten worden ook in 2008 bedreigd en vermoord. Veiligheidsdiensten van de overheid houden een sfeer van angst en intimidatie in stand en begaan ernstige misdaden, inclusief politieke moorden en buitengerechtigde executies. Het Russische juridische systeem faalt volledig in opsporen en vervolgen van de daders.

Doelstelling

IKV Pax Christi werkt aan het verminderen van polarisatie tussen verschillende partijen. Zij spant zich in voor de bescherming van vredesactivisten en voor het tot stand brengen van vredesprocessen van onderop, als alternatief voor de vastgelopen politieke onderhandelingen. Zij zoekt de dialoog met gematigde krachten binnen de conflictpartijen en stimuleert internationale betrokkenheid bij oplossing van conflicten, met name van de Europese Unie, de OVSE en de Raad van Europa.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 393.296,- besteed aan activiteiten en 3,0 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met International Alert, Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa, Conciliation Resources, Safer World, Helsinki Citizens' Assembly en partnerorganisaties Helsinki Citizens' Assembly Ganja, Helsinki Initiative '92 Stepanakert, Helsinki Citizens' Assembly Yerevan, Helsinki Citizens' Assembly Vanadzor, Helsinki Citizens' Assembly Baku, Democracy Monitor, Tskhinvali House, Citizens' Forum of South Ossetia, United Nations Development Programme, Protection International, European Peacebuilding Liaison Office, Peace Brigades International, Human Rights Watch, International Crisis Group, Open Society Institute, SPARK, Tumult Debat Centrum, Kaukasus Netwerk Nederland, Berghof Institute, Stichting Russian Justice Initiative en Memorial.

Resultaten en effecten in 2008

- Samen met partnerorganisaties in Armenië en Nagorno

Karabach organiseert IKV Pax Christi een studie- en uitwisselingsbezoek aan Nagorno Karabach voor Armeense politieke jongeren. Het bezoek leidt tot meer onderling begrip en vertrouwen tussen Armeense en Karabachi jongeren.

- In de polaire context van de oorlog in Zuid-Ossetië weet IKV Pax Christi een voorhoede van vredesactivisten aan haar en elkaar te verbinden die werken aan een tegenbeweging van dialoog en herstel van vertrouwen. Het Georgisch-Ossetisch Civil Forum blijft intact als een van de weinige forum voor onderling contact en brengt een waardevol lobbybezoek aan de Europese Unie voor een oproep om meer betrokkenheid.
- IKV Pax Christi voert succesvol lobby richting Nederlandse politiek om strikte voorwaarden te handhaven ten aanzien van toelating van Georgië tot het NAVO Membership Action Plan – met name interne democratisering, rechten van minderheden en vreedzaam oplossen van interne conflicten. Mede op aandringen van Nederland besluit de NAVO om de MAP-status voor Georgië voorlopig uit te stellen.
- Partnerorganisaties Stichting Russian Justice Initiative en Memorial boeken successen bij het verdedigen van slachtoffers van ernstige mensenrechtenschendingen in en rond Tsjetsjenië. Het aantal strafrechtelijke onderzoeken naar aanleiding van klachten over overheidsdiensten neemt toe. Initiatieven op gebied van capaciteitsopbouw levert vruchten af: naast NGO's dienen advocaten in toenemende mate klachten in bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.
- Partnerorganisatie Stichting Russian Justice Initiative onderzoekt mensenrechtenschendingen tijdens de oorlog in Zuid-Ossetië en vindt voldoende gronden om zaken voor te bereiden voor indiening bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. De organisatie werkt hierbij samen met juristen in Georgië en Rusland.
- IKV Pax Christi voert met succes lobby bij het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken over de mensenrechtensituatie in Azerbeidzjan. Mede na aandringen van IKV Pax Christi zal Nederland diplomatieke vertegenwoordigers stationeren in de Azerbeidjaanse hoofdstad Baku, in plaats van vanuit Turkije de situatie te monitoren. Daardoor kan meer invloed worden uitgeoefend op het mensenrechtenbeleid van de Azerbeidjaanse regering.

Vooruitzichten

Als alternatief voor de stoeve officiële onderhandelingen zal IKV Pax Christi in 2009 fors investeren in het van de grond krijgen van een parallel vredesproces vanuit het maatschappelijk middenveld, inclusief jongeren, in Armenië, Karabach en Azerbeidzjan.

- IKV Pax Christi zal de prille vredesdialoog tussen Georgische en Ossetische burgeractivisten in het Civil Forum blijvend

ondersteunen. Voor de gehele zuidelijke Kaukasus zal in 2009 de website 'Mountains of Peace' van start gaan met informatie over de conflicten en vredesprocessen in de regio en een forum voor discussie. In samenwerking met SPARK en het Berghof Instituut in Berlijn zal een 'Summer School' voor jongeren uit de regio worden georganiseerd. In 2009 zal de juridische bijstand aan slachtoffers van ernstige mensenrechtenschendingen in de noordelijke Kaukasus worden voortgezet.

Latijns-Amerika

Colombia

In Colombia woedt sinds vier decennia een gewapend conflict tussen leger, paramilitairen en guerrilla's. Het oorlogsgeweld heeft de Colombiaanse samenleving ernstig ontwricht. Als gevolg van het conflict worden er jaarlijks duizenden burgers bedreigd, vermoord en ontvoerd. Ruim tweehonderdduizend Colombianen raakten in 2008 ontheemd.

De inkomsten uit drugshandel, ontvoering en afpersing financieren het gewapende conflict. Drugshandel, ontvoering en afpersing vormen daarmee een belangrijk struikelblok bij vredesbesprekingen. Daarnaast slaat de problematiek over naar buurlanden Venezuela en Ecuador. Vertroebelde buitenlandse betrekkingen met deze landen staat een gezamenlijke aanpak in de weg. Na de bevrijding van de ontvoerde politica Ingrid Betancourt, drie Amerikanen en twaalf andere gijzelaars uit handen van de guerrillabeweging Revolutionary Armed Forces of Colombia (FARC) verslapt de internationale aandacht voor de rest van de slachtoffers van ontvoeringen.

De onderhandelingen van de regering met de paramilitaire groepering Autodefensas Unidas de Colombia (AUC), dat in 2003 startte, leidt tot de ontwapening en demobilisatie van ruim dertigduizend manschappen. Maar hun reïntegratie, en die van enkele duizenden gedeserteerde guerrillastrijders, verloopt moeizaam. Bijna een kwart van de voormalig strijders is teruggevallen in het criminele circuit. Voor de slachtoffers is deze situatie dubbel pijnlijk: terwijl de waarheidsvinding, berechting van de daders en genoegdoening van slachtoffers nauwelijks op gang komt, ondermijnt een deel van de daders opnieuw de veiligheid van burgers.

Cuba

De machtsoverdracht van Fidel Castro aan zijn broer Raúl, vervult veel Cubanen van hoop op verandering. Afgezien van enkele beperkte economische hervormingen, zijn er in 2008 geen politieke veranderingen. De handhaving van de wet- en regelgeving is zelfs strikter geworden. Ondanks de vrijlating van enkele politieke gevangenen, verbetert de mensenrechtensituatie op het eiland niet. Internationale humanitaire organisaties krijgen nog altijd geen toestemming om de ongeveer driehonderd politieke gevangenen te visiteren.

In het licht van de schuivende politieke machtsverhoudingen besloot de EU de diplomatieke dialoog met Cuba, die na de arrestatiegolf onder de democratische oppositie in 2003 was opgeschort, weer te hervatten.

Doelstelling

IKV Pax Christi streeft in Colombia naar een evenwichtige balans tussen vrede en gerechtigheid door het ondersteunen van slachtoffers en het verbeteren van het re-integratieproces van voormalige strijders. Het versterken van lokale vredesinitiatieven en de politieke dialoog over de ontvoeringsproblematiek dragen bij aan een grotere veiligheid van burgers. Daarnaast werkt IKV Pax Christi aan het versterken van de democratische oppositie in Cuba.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 377.221,- besteed aan activiteiten en 1,6 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

In Colombia werkt IKV Pax Christi samen met Asociación de Cabildos del Norte de Cauca (ACIN), Asociación de Municipios del norte del Cauca (Amunorca), Solivida, Renacer Siglo XXI en Fundación País Libre. IKV Pax Christi onderhoudt contacten met Indepaz, Ideas para la Paz, Fundación para la Reconciliación, Organisatie voor Internationale Migratie, Misión de Apoyo al Proceso de Paz de la Organización de los Estados Americanos, Oficina para la Coordinación de Asuntos Humanitarios, Alta Consejería para la Reinserción, Universidad del Valle, Elacid - Escuela Latinoamericana de Cooperación y Desarrollo in Cartagena, Cámara de Comercio in Bogota en Utopias.

In Cuba ondersteunt IKV Pax Christi de organisaties Movimiento Cristiano de Liberación, Damas de Blanco, Centro's Civico's, familieleden van politieke gevangenen en de onafhankelijke bibliotheken.

Resultaten en effecten in 2008

- IKV Pax Christi publiceert het rapport 'Ontvoering is explosieve handel' over de toename van het aantal ontvoeringen wereldwijd. Het rapport komt volop in de media, ook in Mexico en buurlanden Venezuela en Ecuador, waar het discussie teweeg brengt tussen de bevolking en autoriteiten over het falende overheidsbeleid en de invloed van Colombiaanse illegale, gewapende groepen over de grens. IKV Pax Christi voert dialoog met deze groepen en versterkt hiermee hun interne discussie over het staken van ontvoeringen. Partnerorganisatie País Libre start met enkele bedrijven een dialoog over bedrijfsbeleid ten aanzien van ontvoering en afpersing.
- IKV Pax Christi onderhoudt in Colombia een dialoog met overheidsinstellingen, de rechtelijke macht, het leger, internationale instellingen en de Europese diplomaten over het tegen gaan van straffeloosheid en het versterken van re-

integratieproces van voormalige strijders in de Colombiaanse samenleving.

- Met politieke en technische steun van IKV Pax Christi krijgen slachtoffers van geweld de kans om zich te organiseren, hun zaak aanhangig te maken bij het Openbaar Ministerie, hoorzittingen van de daders te volgen en een procedure voor financiële genoegdoening te starten. IKV Pax Christi krijgt steun van de Colombiaanse autoriteiten en internationale organisaties voor het programma; en de Nationale Commissie voor Genoegdoening en Verzoening selecteert deze gemeenschappen voor collectieve genoegdoening en waarheidsvinding.
- IKV Pax Christi start een lokale School voor Conflictbemiddeling. In noordelijk Cauca wordt de escalatie van drie sluimerende conflicten daardoor voorkomen.
- IKV Pax Christi steunt de reïntegratie van voormalige inheemse strijders in hun eigen gemeenschappen en krijgt daarbij steun van Colombiaanse autoriteiten. De ex-strijders worden beter door hun gemeenschappen en families geaccepteerd en werken aan een nieuw bestaan.
- Vier 'Vredesgemeenten' in noordelijk Cauca verenigen zich en maken een gezamenlijk vredesplan voor het vergroten van de veiligheid. Met steun van IKV Pax Christi werken zij aan het voorkomen van rekrutering door illegale, gewapende groepen, de humanitaire dialoog met de gewapende groepen en de inzet van ongewapende inheemse burgerwacht bij humanitaire noodsituaties.
- Door middel van vier delegaties steunt IKV Pax Christi politieke gevangenen en onafhankelijke democratiseringsinitiatieven van burgers in Cuba. De delegatieleden zetten bevindingen uit in Nederlandse en Europese netwerken. De boekencampagne voor toeristen, bedoeld om de informatievoorziening in Cuba te verbeteren, wordt gecontinueerd. In maart staat IKV Pax Christi stil bij de Cubaanse arrestatiegolf in 2003 en organiseert een publieksdebat over de Cubaanse mensenrechtensituatie.

Vooruitzichten

In Colombia zal IKV Pax Christi de politieke, juridische, en psychosociale ondersteuning van slachtoffers van geweld uitbreiden, de steun aan het reïntegratieproces van voormalige strijders en de vier Vredesgemeenten continueren en de dialoog met de autoriteiten over de diverse thema's continueren. Daarnaast zal IKV Pax Christi werken aan de implementatie van een gedragscode voor mensenrechten en veiligheid met het bedrijfsleven en gemeenschappen. In Cuba zal IKV Pax Christi de steun voor democratische initiatieven van dissidenten, burgers en onafhankelijk organisaties continueren. De politieke dialoog met de EU en VS over het Cuba beleid zal worden geïntensiveerd.

Midden-Oosten

Context

Het Midden-Oosten is een gebied met langdurige, gewelddadige conflicten tussen en binnen staten. Vaak zijn de conflicten met elkaar verbonden en wakkeren elkaar aan. In de regio is er een structureel gebrek aan menselijke veiligheid. Burgers betalen de prijs van het conflict.

De oorlog in Irak is complex en destructief, al verbetert de veiligheidssituatie in 2008. Kleine minderheden zoals verschillende christelijke gemeenschappen en de Jezidi's blijven echter onder druk staan. Zij trekken zich vrijwel geheel terug naar het noorden van Irak. Inmiddels zijn twee miljoen Irakezen voor het sektarisch geweld naar de buurlanden gevlucht; een zelfde aantal Irakezen is ontheemd binnen Irak. In Israël en Palestina stoppen de vredesbesprekingen als in maart het Israëlische leger aanvallen uitvoert op de Gazastrook, als reactie op raketbeschietingen vanuit Gaza. Ruim honderd Palestijnen komen om het leven. Eind 2008 vormt een omvangrijke Israëlische aanval op de Gazastrook een ongekend dieptepunt in de escalerende spiraal van geweld in de regio. De Israëlische regering legitimeert de luchtaanvallen als reactie op de raketbeschietingen vanuit Gaza, na de beëindiging van het staakt het vuren tussen Israël en Hamas. De escalatie is mede het gevolg van de contraproductieve politieke isolatie van Hamas en onaanvaardbare economische en humanitaire blokkade van Gaza. De Palestijnse gebieden blijven lange tijd dicht, ook voor hulpverleners. Ook als de grenzen van Gaza zo nu en dan open gaan, blijft het gebied geïsoleerd; de bewoners raken bijna geheel afhankelijk van noodhulp.

In Syrië neemt het autoritaire karakter van de staat en de onderdrukking van politieke activisten toe. De isolatie van Syrië door de internationale gemeenschap treft het maatschappelijke middenveld dat meer en meer een bestaan in de marge leidt.

In Libanon verdwijnt het betrekkelijke evenwicht tussen de sektarische verdeelde elite door de scherpe tegenstelling tussen pro-Syrische en pro-Westerse coalities. Dit resulteert in een politieke crisis en oplaaiend geweld over de te benoemen president. De conflicten in de Palestijnse bezette gebieden hebben ook een weerslag in Libanon op de Palestijnse vluchtelingengemeenschappen. In toenemende mate kampen zij met intern politiek geweld, gebrek aan bescherming en een toekomstperspectief.

Doelstelling

IKV Pax Christi pleit in Nederland voor publieke en politieke steun voor vredesonderhandelingen, politieke transformatie en verzoening, organiseert vredesdialogen en steunt lokale vredesactivisten om zich tegen geweld te verzetten in conflictgebieden. In het Midden-Oosten werkt IKV Pax Christi aan het ondersteunen van vredesactivisten in Israël en Palestina en het bevorderen van de dialoog tussen Palestijnen.

IKV Pax Christi ondersteunt het verbeteren van de vrijheid van meningsuiting, in het bijzonder in Marokko en Jordanië, het oprekken van speelruimte voor civiele samenleving in Syrië, en aan de preventie van martelingen en de verbetering van de leefomstandigheden van Palestijnse vluchtelingen in Libanon.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 1.219.378,- besteed aan activiteiten en 5,6 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met Middle East Citizens' Assembly, Centre Ibn Rushd pour la communication et le débat, l'Académie Regional pour l'Education et la Formation de l'Oriental, Arab Educational Institute, Palestinian Center for Dissemination of Democracy & Community Development, Iraqi Al-Amal Association, Sharafkhan Cultural Centre, Students League for Human Rights, Awene, Helsinki Citizens Assembly Turkey, International Institute for the Study of Islam in the Modern World, Association Justice et Miséricorde, Association Libanaise pour l'Education et la Formation, Lebanese Association for Civil Rights, Aidoun Lebanon, Aidoun Syria, Maaber, Etana, Arab Women Media Center, Arab Group for the Dissemination of Nonviolence, Clingendael, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit, Pax Christi Internationaal, Cordaid, CPS Onderwijsontwikkeling en Advies, Stichting Vluchteling, Hivos en Amnesty International.

Resultaten en effecten in 2008

- IKV Pax Christi organiseert platforms voor een dialoog tussen seculiere en islamitische organisaties en politici in Marokko, tussen vredesgroepen en beleidsmakers van beide kanten in Israël en Palestina en diverse sektarische en etnische groepen, jongeren en vrouwen in Irak. Deze activiteiten leveren een bijdrage aan respectievelijk een bredere acceptatie van islamitische partijen binnen het politieke bestel en omgekeerd.
- IKV Pax Christi werkt aan capaciteitsversterking van lokale NGO's en vredesactivisten in het Midden-Oosten. Door internationale druk van IKV Pax Christi zijn partnerorganisaties, bijvoorbeeld in Syrië, in staat hun werk te continueren ondanks verslechterde omstandigheden.
- IKV Pax Christi onderzoekt de rol van islamitische vredesactivisten en stimuleert de dialoog over politieke islam door het organiseren van publieksevenementen zoals de jaarlijkse publieksbijeenkomst Bazaar. IKV Pax Christi beïnvloedt het beleid van Nederlandse ministeries ten aanzien van politieke islam.
- Een intensieve lobby van IKV Pax Christi draagt bij aan een grotere bekendheid van de problematiek van minderheden in Irak bij de Nederlandse regering en andere Europese regeringen.

- Op initiatief van IKV Pax Christi bezoekt een delegatie van Irakese bisschoppen en andere kerkelijke leiders in juni 2008 Nederland om aandacht te vragen voor de nijpende situatie van Irakese christenen.
- IKV Pax Christi ondersteunt de publicatie van het fotoboek 'Bagdad Calling' van Geert van Kesteren over Irakese vluchtelingen. Van Kesteren wint voor het fotoboek de Infinity Award in Photojournalism van het International Center of Photography in New York.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi blijft werken aan het ondersteunen van vredesactivisten in Israël en Palestina en het bevorderen van de dialoog tussen Palestijnen onderling. IKV Pax Christi zal opnieuw aandacht vragen voor de positie van Irakese vluchtelingen en Irakese religieuze minderheden bij politici en publiek. In Jordanië, Syrië en Libanon zal IKV Pax Christi de mensenrechtensituatie, menselijke veiligheid en situatie van Palestijnse vluchtelingen op de voet volgen. Vredesinitiatieven van en tussen organisaties uit verschillende landen, zoals in tussen Irak en Libanon, krijgen steun van IKV Pax Christi. De komende drie jaar zal IKV Pax Christi maatschappelijke stages introduceren in het Marokkaanse curriculum.

Veiligheid en ontwapening

Nucleaire Wapens

De rol van nucleaire wapens in het veiligheidsbeleid van diverse landen groeit, met name in landen in het zuiden van Azië en het Midden-Oosten. Nucleaire grootmachten negeren stelselmatig de verplichting van het nucleaire Non-Proliferatie Verdrag (NPV) om nucleaire wapens te vernietigen en het NPV is in de 21^e eeuw nog verder in het slop gekomen. Het aantal kernwapenstaten groeit alsmede het gevaar dat technologie en materiaal in handen komt van terroristen. De noodzaak van een kernwapenvrije wereld dringt door tot het politieke discours en hiermee groeien de kansen om daadwerkelijk stappen te zetten tot nucleaire ontwapening.

Kleine wapens en clustermunities

Kleine wapens spelen een belangrijke rol in binnenlandse conflicten. Wanneer de veiligheid van burgers niet gewaarborgd kan worden door een zwakke overheid, groeit vaak het aantal mensen dat wapens draagt voor zelfbescherming of als lid van een gewapende groepering. De wereldwijde wapenindustrie weet vaak huidige exportverordeningen te omzeilen, zodat ook landen onder een wapenembargo en misbruikers van mensenrechten bevoorraad kunnen worden. Alleen internationale actie, die ondersteund wordt door alle belangrijke staten en de internationale gemeenschap, kan deze situatie verbeteren.

Binnen het internationaal discours over veiligheid wordt steeds

vaker het humanitaire perspectief als uitgangspunt gebruikt voor de interpretatie en invulling van het internationaal humanitair recht. De totstandkoming van het internationale verdrag tegen clustermunition in 2008 is, in navolging van het verdrag tegen landmijnen in 1997, hier tevens een voorbeeld van. De erkenning van het humanitair leed dat clustermunition tijdens en na een conflict veroorzaakt onder burgers heeft uiteindelijk geleid tot een internationaal juridisch bindend instrument. Overheden en NGO's werken nauw samen om het leed dat clustermunition onder burgers te weeg brengt een halt toe te roepen.

Issue development

Het programma Issue Development is gedurende 2008 opgenomen in het programma veiligheid en ontwapening.

Doelstelling

IKV Pax Christi steunt nationale en internationale initiatieven die overheden aansporen om de toename van kleine wapens en kernwapens te stoppen. Zij draagt bij aan en bevordert het internationale debat over veiligheid, demilitarisering en wapenbeheersing door middel van onderzoek, lobby en actie. IKV Pax Christi doet onderzoek naar, werkt aan strategische lobby en aandacht voor de thema's *human security*, religie en conflict, democratisering en vredesopbouw.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 329.349,- besteed aan activiteiten en 2,0 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

IKV Pax Christi werkt samen met East African Action Network on Small Arms, Amnesty International, Unicef, Human Rights Watch, Campagne tegen Wapenhandel, Cluster Munition Coalition, Netwerk Vlaanderen, Handicap International, Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie, Stichting Vluchteling, Oxfam Novib, International Action Network on Small Arms, Icco, Cordaid, BBO, Netwerk Vrede, Veiligheid en Ontwikkeling (Schoklandakkoord), Vereniging van Nederlandse Gemeenten, United Cities and Local Governments, diverse Nederlandse gemeenten, Vrije Universiteit, Universiteit van Utrecht, Wageningen Universiteit, Radboud Universiteit Nijmegen, Vrije Universiteit van Berlijn, Universiteit Marburg, Mayors for Peace en Clingendael.

Resultaten en effecten in 2008

- In 2008 leidt IKV Pax Christi een grootschalige campagne tegen clusterbommen. De actie in Nederland met een petitie, radiospotjes en lobby richting leden van de Tweede Kamer heeft resultaat: in december ondertekent de minister van Buitenlandse Zaken Maxime Verhagen een verdrag voor een totaalverbod op clustermunition.
- Op internationaal niveau ondersteunt IKV Pax Christi de wereldwijde campagne en lobby van de Cluster Munition Coalition, in 2003 mede opgericht door Pax Christi. Dankzij

de intensieve lobby van internationale NGO's ondertekenen in totaal 94 landen in december 2008 de conventie voor een verbod op clustermunition.

- IKV Pax Christi vraagt aandacht voor nucleaire ontwapening met onderzoek, een publieke bijeenkomst en de werkgroep Taskforce Nucleaire Ontwapening met adviseurs Ruud Lubbers en Ko Colijn.
- Samen met onderzoekscentrum Landelijk Kernenergie Archief (Laka) en Nederlandse Vereniging voor Medische Polemologie (NVMP) adviseert IKV Pax Christi voor moratorium op gebruik van verarmd uranium totdat onderzoek heeft aangetoond wat de gevaren zijn.
- IKV Pax Christi neemt actief deel aan het Control Arms netwerk en steunt het Eastern African Action Network on Small Arms dat werkt aan de implementatie het Nairobi Protocol on Small Arms.
- IKV Pax Christi participeert in het netwerk Vrede, Veiligheid en Ontwikkeling in Fragiele Staten. IKV Pax Christi is voorzitter van de werkgroep Community Based Security en DDR en participeert in de werkgroep lokaal bestuur en is betrokken bij diverse onderzoeken.
- De publicatie en presentatie van de studie 'Tales of War and Peace' over de rol van religieuze leiders in Bosnië-Herzegovina door IKV Pax Christi leidt tot voorstellen voor versterking van instrumenten voor analyse en monitoring door het ministerie van Buitenlandse Zaken.
- IKV Pax Christi helpt de rol van overheden in vredesopbouw internationaal te agenderen, door middel van publicaties, bijdragen aan conferenties over *city diplomacy* en onderzoek naar *zones of peace* en lokaal bestuur in fragiele staten.

Vooruitzichten

De nationale en internationale campagne en lobby tegen clustermunition wordt voortgezet om landen die nog niet ondertekend hebben aan te moedigen dit alsnog te doen en om op ratificatie van het verdrag toe te zien. IKV Pax Christi zal een rapport uitbrengen over *desinvestment* en clustermunition en een lobby starten voor Nederlandse wetgeving op dit punt. IKV Pax Christi start een nieuwe campagne voor nucleaire ontwapening en zal in Europa en Nederland pleiten voor concrete stappen voor een kernwapenvrije wereld. IKV Pax Christi zal bij beleidsmakers aandacht blijven vragen voor het principe van menselijke veiligheid en een rapport publiceren met aanbevelingen voor het Ministerie van Defensie. De conclusies van het onderzoek naar de rol van religieuze leiders in Bosnië-Herzegovina en de kennis over de rol van lokale overheden bij vredesopbouw in fragiele staten en conflictgebieden zullen worden gepresenteerd, besproken en geformuleerd in beleidskaders. IKV Pax Christi zal een actieve

rol spelen in het netwerk Vrede, Veiligheid en Ontwikkeling en betrokken zijn bij diverse veldstudies.

Economische dimensies van conflict

Context

De aanwezigheid van natuurlijke hulpbronnen vormt in veel landen een bron van conflict en mensenrechtenschendingen. IKV Pax Christi onderzoekt de gevolgen van de aanwezigheid van olie- en mijnbouwindustrieën in Nigeria, Soedan en Colombia, helpt plaatselijke gemeenschappen om hun rechten te verdedigen, en werkt samen met grote ondernemingen om hun bijdrage aan veiligheid en rechtvaardigheid te verbeteren.

Soedan

In 2008 wankelt het vredesakkoord van 2005. Bij onenigheden in Soedan speelt olie een centrale rol. De olie-industrie bepaalt de ontwikkeling van de Soedanese economie. Zij is zeer slecht gereguleerd en ontwijkt haar verantwoordelijkheden ten opzichte van de samenleving. De industrie is slachtoffer van afpersing, vandalisme, en kidnapping en lijdt veel productieverlies. Om dat tegen te gaan worden warlords en politici afgekocht, met ernstige gevolgen voor de stabiliteit van het land. Milieubescherming, plaatselijke duurzame ontwikkeling en dialoog zijn sleutelwoorden om deze situatie te verbeteren. IKV Pax Christi doet beleidsgericht onderzoek, helpt plaatselijke gemeenschappen om hun rechten te verdedigen, voert een structurele dialoog met een grote oliemaatschappij en lobbyt samen met Soedanese partnerorganisaties voor adequate wet- en regelgeving.

Nigeria

In de Niger Delta hebben gewapende militante groepen een derde van de olieproductie stilgelegd en worden dagelijks tienduizenden vaten olie gestolen. De bevolking voelt zich misbruikt en genegeerd door zowel de overheid als de ondernemingen. Zij meent de lasten te dragen van het geweld en de vervuiling die de olie-industrie met zich meebrengt en weinig te zien van het vele geld dat de oliewinning oplevert. IKV Pax Christi is ervan overtuigd dat de Voluntary Principles on Security and Human Rights (VPSHR) de veiligheidssituatie van ondernemingen kan verbeteren, als ook de rechtvaardigheid voor gemeenschappen. Op basis van deze principes neemt IKV Pax Christi initiatieven om afspraken tussen ondernemingen, overheden en gemeenschappen over veiligheid en mensenrechten mogelijk te maken.

Colombia

In de provincie Cajamarca in Colombia zijn enorme goudvoorraden gevonden. Dat wekt belangstelling bij guerrilla en criminelen. De bevolking vreest voor milieuschade en haar veiligheid en heeft behoefte aan informatie en overleg. IKV Pax

Christi doet onderzoek, informeert de bevolking en maakt dialoog mogelijk tussen bevolking, overheid en onderneming. IKV Pax Christi is gesprekspartner van zowel ondernemingen als de regering over hoe zij de VPSHR moeten uitvoeren.

Doelstelling

IKV Pax Christi streeft ernaar dat economische ontwikkeling hand in hand gaat met vrede en rechtvaardigheid.

Middelen en menskracht

In 2008 is € 374.837,47,- besteed aan activiteiten en 2,5 fte ingezet.

Partners en bondgenoten

Om op economische onderwerpen werkelijke invloed te kunnen hebben, werkt IKV Pax Christi met internationale coalities van NGO's, waarbinnen het steeds een sturende rol speelt.

IKV Pax Christi is uitvoerend coördinator van European Coalition on Oil in Sudan (ECOS), een netwerk van tachtig organisaties dat zich inzet voor de hervorming en regulering van de Soedanese olie-industrie ten behoeve van vrede en ontwikkeling, is lid van de stuurgroep van de Voluntary Principles on Security and Human Rights (VPSHR), een verband van olie- en mijnbouwondernemingen, enkele regeringen en internationale NGO's, en is kernlid van de internationale Fatal Transactions campagne.

Daarnaast werkt IKV Pax Christi samen met plaatselijke NGO's, met name de African Centre for Corporate Responsibility, New Sudan Indigenous Non-Governmental Organizations Network, Sudan Ecumenical Forum, Sudan Council of Churches, Stakeholder Democracy Network, Fundación Ideas para la Paz, Assistance Mission for Africa, Sudan Study Centre.

Resultaten en effecten in 2008

- In mei publiceert IKV Pax Christi 'Sudan's Oil Industry, Facts and Analysis', een overzicht van de economische en maatschappelijke gevolgen van Soedan's olie-industrie. Het rapport wordt regelmatig als referentie gebruikt voor publicaties over dit onderwerp.
- Met steun van IKV Pax Christi stelt Sudan Council of Churches in september een medewerker aan die voltijds op de ECOS thema's gaat werken en onder andere gemeenschappen zal bijstaan om hun rechten en belangen te verdedigen tegenover de overheid en de olie-industrie.
- IKV Pax Christi onderhoudt nauwe contacten met oliebedrijven in Soedan, waaronder Total. Het oliebedrijf ondertekent de ECOS Business Principles en adviseert over sociaal en veiligheidsbeleid. Ook informeert IKV Pax Christi grote internationale investeerders over Soedan en hoe zij hun invloed kunnen gebruiken om ondernemingen die daar

werken tot maatschappelijk verantwoordelijk gedrag te brengen.

- In mei wordt samen met Instituut Clingendael een conferentie gehouden over 'Chinese staatsbedrijven en stabiliteit in Africa'. ECOS zorgt voor deelname van een Soedanese NGO en houdt een presentatie over het veiligheidsbeleid van Chinese oliebedrijven. IKV Pax Christi publiceert het rapport over de conferentie op haar website.
- De campagne 'Sudan: Whose Oil?', dat zich richt op de rol van de Chinese olie-industrie in Soedan, wordt in 2008 voortgezet door er aandacht voor te vragen tijdens publieke bijeenkomsten in Nederland. Via de website sturen honderden mensen brieven aan Chinese beleidsmakers.
- In de Colombiaanse provincie Cajamarca voert IKV Pax Christi een onderzoek uit naar de gevolgen van grootschalige mijnbouw. Het onderzoek wordt de basis voor een dialoog tussen de gemeenschappen, de overheid en het mijnbouwbedrijf AngloGoldAshanti. IKV Pax Christi speelt zo een centrale rol bij bijeenkomsten en debatten tussen de drie partijen over de toekomst van de mijnbouw in de streek en hoe te voorkomen dat die gewelddadige conflicten uitlokt.
- In Nederland brengt IKV Pax Christi de VPSHR onder de aandacht van de Tweede Kamer. De Minister van Buitenlandse Zaken zegt toe dat de principes onderdeel gaan uitmaken van het Nederlandse mensenrechtenbeleid.

Vooruitzichten

IKV Pax Christi zal nader onderzoek doen naar en aanbevelingen aandragen voor verbeteringen in de olie- en mijnbouwindustrie als stimulans voor vrede en welvaart van de plaatselijke bevolking. IKV Pax Christi zal het rapport 'Unpaid Debt' over olieblok 5A in Soedan publiceren, dat werd uitgesteld omdat een van de betrokken ondernemingen met een rechtszaak dreigde.

Maatschappelijke achterban

Kerkelijke achterban

Begin mei 2008 is voor het eerst een Vredeswerkdag gehouden. Deze werkdag bood materiaal en inspiratie aan de maatschappelijke kerkelijke achterban ter voorbereiding op de Vredesweek 2009 die al ruim 40 jaar traditioneel in september plaatsvindt. Er waren zo'n 150 deelnemers en de werkdag voorziet duidelijk in een behoefte.

In het kader van de Vredesweek, dit jaar met als thema 'kiezen voor vrede', verschijnt ook altijd de Liturgiekrant voor voorgangers, en predikanten en pastoren van protestante en katholieke kerken. De oplage was 7.000 en is geheel uitverkocht.

De Vredeskrant had dit jaar een oplage van 40.000 en was

eveneens geheel uitverkocht. Daarnaast was er nog de DVD Kiezen voor Vrede die over het algemeen goed gewaardeerd werd.

Daarnaast brengt IKV Pax Christi driemaal per jaar het magazine Vrede.Nu uit om de achterban inhoudelijk te informeren over het vredeswerk. De oplage is 20.000 stuks.

Campagnes

IKV Pax Christi organiseert ieder jaar een aantal campagnes gericht op bewustwording en participatie van haar achterban. In 2008 heeft IKV Pax Christi de volgende campagnes gevoerd:

- *Clustermunitie* in samenwerking met Unicef, Oxfam Novib, Amnesty International, Stichting Vluchteling
- *Boeken voor Cuba* in samenwerking met CNV, CLAT-Nederland, Cuba Futuro en Glasnost in Cuba
- *Fatal Transactions* informeert mensen over de vaak 'fatale' exploitatie van bodemschatten in Afrikaanse landen, zoals Soedan, Nigeria en DR Congo. Het is een gezamenlijk initiatief van IKV Pax Christi, Broederlijk Delen (BE), Bonn International Center for Conversion (DL), (NL), het International Peace Information Service (BE), het Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika (NL), Oxfam Novib (NL) en de Universiteit van Wroclaw (PL).

Media

IKV Pax Christi kwam in de media 97 keer op de radio; 25 keer op televisie met een bereik van ruim 10 miljoen. Ongeveer 600 keer in geschreven pers (bladen en websites) met een bereik van ruim 23,5 miljoen.

Internet

Het websitebezoek is fors vooruitgegaan. In totaal is www.ikvpaxchristi.nl in 2008 69.400 keer bezocht tegen zo'n 45.600 in 2007. De stijging is te danken aan de volgende factoren: regelmatig en frequent uitsturen van de emailnieuwsbrief Frontline naar een groeiend e-mailbestand, het lanceren van de clustermunitie campagne en de Vredesweek.

Jongeren in Nederland

Voor het eerst konden jongeren meedingen naar de Scriptieprijs van IKV Pax Christi en Stichting VredesWetenschappen. De prijsvraag leverde 31 interessante scripties op over vrede en veiligheid waarvan sommigen op een zeer hoog niveau. Cultureel Antropologe Aafke Sanders (Radboud Universiteit Nijmegen) won de Scriptieprijs 2008.

Zij schreef een boeiende scriptie met de titel 'The Evil Within. Genocide, memory and mythmaking in Cambodia.' De prijs werd aansluitend aan de Vredesweek uitgereikt tijdens een drukbezocht symposium.

△ Burgemeester Job Cohen op de Nacht van de Vrede. Fotografie:Thijs de Lange

IKV Pax Christi was aanwezig op verschillende jongerenmarkten, waaronder de 5 mei festivals in Leeuwarden, Utrecht en Roermond, muziekfestival Geinbeat, Afrikadag, Develop Your World in Groningen, Reismarkt in Breda, Letteren werkt in Utrecht, Ik ben geweldig in Alkmaar, Share your World, Festival Mundial en Katholieke Jongerendag. Het totaal aantal bezoekers wordt geschat tussen de 4.000 en 6.000.

De Nacht voor de Vrede was een nieuw evenement voor jongeren. De nacht werd voorafgegaan door een intensieve mediacampagne. Vooral de viral met IKV-voorzitter Jan Pronk werd goed opgepikt door de media, waaronder RTL Boulevard en De Wereld Draait Door. In het kader van de Vredesweek werd een samenwerking aangegaan met omroep Llink, met een goede exposure voor IKV Pax Christi. Daarnaast was er een Hyvesgroep die binnen zeer korte tijd al 800 leden had. Onderdelen van de Nacht zelf waren o.a:

- Peace Slams. Deze wedstrijd werd in de zomer daarvoor gelanceerd. De Voorrondes voor de slam vonden plaats in Utrecht, met de finale op de Nacht van de Vrede, waar uit tien genomineerden een Peace Poetry Slammer 2008 werd gekozen.
- het Netwerkkafé, waar 200 studenten jongeren in contact werden gebracht met interessante sleutelfiguren uit de non-profitsector, bedrijfsleven en politiek.

Fondsenwervingsbeleid

Particuliere fondsenwerving

Particuliere fondsen worden verkregen uit:

- Contributies van leden van de vereniging Pax Christi en giften van particuliere donateurs van IKV en Pax Christi;
- Giften van kloosters, congregaties, kerkelijke organisaties. Deze donoren worden periodiek geïnformeerd over activiteiten en vredesprogramma's van IKV Pax Christi. Op basis daarvan besluiten deze donoren al dan niet tot het schenken van een gift;
- Uit de collecte tijdens de Vredesweek in parochies en kerkelijke gemeenten;
- Legaten.

IKV Pax Christi onderscheidt nadrukkelijk:

- Voorlichtingsmateriaal over oorlogs- en vredesvraagstukken dat gericht is op studie, vorming en actie ten behoeve van de directe achterban, het bredere publiek, maatschappelijke organisaties en media en educatief materiaal ten behoeve en onderwijs.

Dit materiaal is gratis of het wordt of basis van kostprijs, dus zonder winstoogmerk, verkocht.

- Informatiemateriaal dat gericht is op fondsenwerving. Dit informatiemateriaal dient te voldoen aan de volgende kwaliteitseisen:
 - toetsing aan onze missie;
 - waarheidsgetrouw in informatieverstrekking;
 - transparantie in de uitvoering;
 - het afleggen van verantwoording over bereikte resultaten.

Wij onderhouden frequent contact met onze achterban, onder meer door ledenconsultaties van Pax Christi en tijdens activiteiten in en rond de Vredesweek, waardoor er een goede beoordeling kan plaatsvinden van de wijze waarop informatie- en voorlichtingsmateriaal is ontvangen.

Klachten

Het IKV en Pax Christi beschikken over het keurmerk van het CBF en hebben een door het CBF goedgekeurde klachtenregeling die door IKV Pax Christi wordt gevolgd. In 2008 zijn drie klachten ontvangen en behandeld. Alle drie betroffen ze ons politieke standpunt in het Midden-Oosten. De klachten zijn besproken en betrokken klagers hebben schriftelijk een inhoudelijk antwoord ontvangen.

Gedragscodes

IKV Pax Christi volgt voor zijn fondsenwerving de gedragscodes en regels zoals die zijn vastgesteld door de Vereniging van Fondsenwervende Instellingen, het Centraal Bureau Fondsenwerving en het Nederlands Genootschap voor Fondsenwerpers en de Belastingdienst. IKV Pax Christi is tevens door de belastingdienst aangemerkt als Algemene Nut Beogende Instelling (ANBI).

Institutionele fondsenwerving

Voor de jaren 2007 t/m 2010 heeft IKV Pax Christi van het Ministerie van Buitenlandse Zaken een subsidie ontvangen van € 15.090.000,-. Daarnaast heeft IKV Pax Christi over dezelfde periode een strategische samenwerking met Cordaid en Hivos ten behoeve van het uitvoeren van vredesprogramma's in conflictgebieden en dragen zij bij aan de financiering van deze programma's. In 2008 wordt de samenwerking met Icco geoperationaliseerd.

De baten uit eigen institutionele fondsenwerving bedragen € 521.216,- en is daarmee hoger dan begroot (€ 395.926,-), mede dankzij extra inkomsten uit een tiental fondsen.

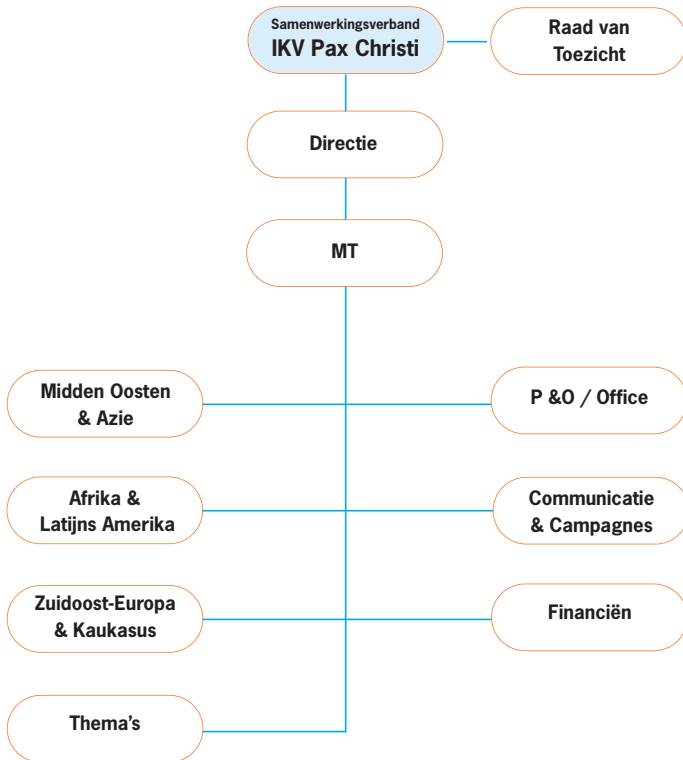
	Pax Christi	IKV	IKV Pax Christi	Totaal
Contributies	131.826			131.826
Acties, donaties en legaten vredeswerk naar IKV Pax Christi	206.175	132.707	192.815	531.697
	-275.000	-75.000	350.000	0
Totaal	63.001	57.707	542.815	663.523

Tabel 1 Baten particuliere fondsenwerving

Personeel

Organisatie en organogram

Nadat in 2007 de organisatieontwikkeling van IKV Pax Christi vooral in het teken stond van integratie van systemen en procedures, van het opbouwen van een gemeenschappelijke cultuur en van het vergroten van samenwerking en samenhang was 2008 gericht op het consolideren en verankeren. Er hebben zich in de organisatiestructuur geen wijzigingen voorgedaan.

Figuur 1 Organogram IKV Pax Christi

Personeelsbeleid

Op gebied van personeelsbeleid is in 2008 gewerkt aan het verder optimaliseren van beleid en arbeidsomstandigheden, ondermeer door:

- Belangrijke onderdelen van het veiligheidsbeleid zijn de trainingen die medewerkers gaan volgen in de voorbereiding van buitenlandse missies en de nazorg bij terugkomst van buitenlandse missies.
- Actualisering van functiebeschrijvingen.
- Verbetering van de Arbeidsomstandigheden en gezondheid, door onder meer werkplekonderzoeken voor alle medewerkers en de vertaling hiervan in een verbeterplan.

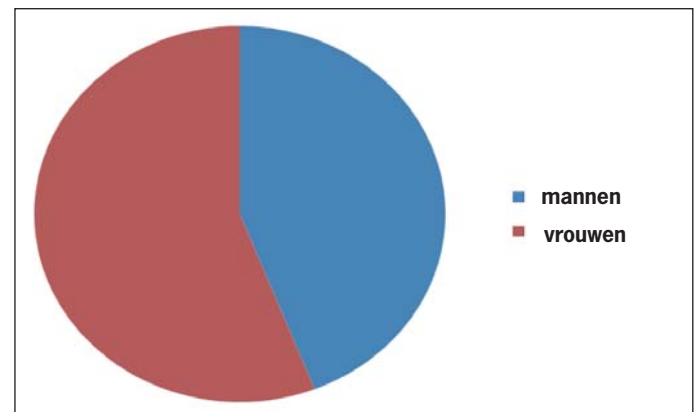
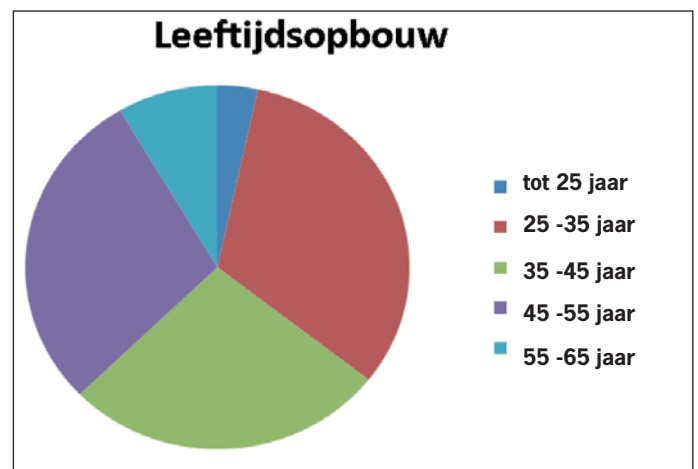
Binnen IKV Pax Christi is een ondernemingsraad actief. Er vindt op regelmatige basis en in goede sfeer overleg plaats tussen de directie en de OR. De OR heeft zich in 2008 vooral bezig gehouden met de het veiligheidsbeleid en de regeling op het gebied van functieomschrijving en waardering.

Kengetallen

Kengetallen	2007	2008
Formatie per 31/12	50 FTE	50,7 FTE
Verzuimpercentage*	3,6%	1,8%
Verloopercentage	11%	13,8
Opleidingsbudget in % over totale salariskosten	1,5%	2,4%
Vrijwilligers	19	18
Stagiaires	7	10

Tabel Kengetallen personeel

* Het landelijk gemiddelde ziekteverzuim is 4,0% (uit 2005, 2006 en 2007 nog niet bekend bij CBS)

Vrijwilligers en stagiaires

IKV Pax Christi werkt regelmatig met vrijwilligers en stagiaires, vooral in de regioteams, het themateam en bij de afdeling communicatie en campagnes. Werving vindt plaats via de website van IKV Pax Christi, de website www.oneworld.nl en de eigen netwerken van medewerkers. Selectie en aanstelling vinden plaats door de teamleiders en programmaleiders.

Vrijwilligers en stagiaires ontvangen altijd een overeenkomst waarin afspraken vastgelegd zijn.

In 2009 zal er een review plaats vinden van de huidige praktijk ten aanzien van vrijwilligers en stagiaires. Dit past in het kader van de Code Goed Bestuur voor Goede Doelen (Code Wijffels).

Verantwoordingsverklaring Bestuur en Raad van Toezicht

De verantwoordingsverklaring is onderdeel van de nieuwe richtlijnen van het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) en waarin bestuur en Raad van Toezicht verantwoording afleggen over de volgende onderdelen:

- hoe het intern toezicht op bestuurlijke en/of uitvoerende taken is georganiseerd, en hoe daaraan uitvoering wordt gegeven;
- hoe wordt gewerkt aan een optimale samenstelling van het bestuur en een eventueel toezichthoudend orgaan;
- hoe het functioneren van directie, bestuurders en eventuele toezichthouders wordt geëvalueerd.

Hieronder is de verantwoordingsverklaring integraal opgenomen.

Sturen, verantwoorden en leren

Het bestuur bestaat uit een statutaire directie die het beleid bepaalt en eindverantwoordelijk is voor de dagelijkse leiding. De directie stelt een strategisch meerjarenplan en meerjarenbegroting op dat, na instemming te hebben verkregen van de Raad van Toezicht IKV Pax Christi, ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het IKV en aan Pax Christi. Periodiek vindt met het IKV Bestuur en de Pax Christi Ledenraad een reflectie plaats op de stand van zaken met betrekking tot de implementatie van het meerjarenplan.

Op basis van het strategisch meerjarenplan wordt een jaarplan en begroting opgesteld waarin doelstellingen, vredesprogramma's, beoogde resultaten alsmede de daartoe ingezette mensen en middelen zijn omschreven. Het jaarplan en de begroting worden ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht IKV Pax Christi.

IKV Pax Christi beschikt over een 'monitoringsprotocol'. Hierin is de systematiek van de interne monitoring van programma's door programmaleiders en -medewerkers, teamleiders en de directie en de externe monitoring door o.a. het Ministerie van Buitenlandse Zaken vastgelegd. IKV Pax Christi ziet monitoring als een middel voor sturen, verantwoorden en leren. Met name voor ons werk in de vaak snel veranderende conflictsituaties is het van essentieel belang om snel te kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen. IKV Pax Christi heeft derhalve gekozen voor een diversiteit aan monitoringsinstrumenten, waaronder regelmatige voortgangsrapportages, veldbezoeken, regelmatige voortgangsbesprekingen in en met de teams en onderzoek door onafhankelijke experts, waaronder *best practice*-onderzoeken die worden uitgevoerd door de faculteit Rampenstudies van de Universiteit Wageningen.

De monitoring van het effect (*impact*) van onze programma's vindt plaats op basis van reflectie op de plausibele bijdrage van

interventies van IKV Pax Christi op veranderingen in de context en op veranderingen in beleid en gedrag van de relevante actoren in de conflictgebieden. Per programma heeft IKV Pax Christi twee onafhankelijke gekwalificeerde experts uitgenodigd om jaarlijks kritisch te reflecteren op de jaarrapportage. Op deze wijze organiseert IKV Pax Christi een onafhankelijke toetsing van de strategische kwaliteit van haar programma's. De komende jaren zal deze reflectie zich verder moeten ontwikkelen.

De monitoring van het beheer van onze programma's vindt plaats op basis van financiële rapportages waarin de realisatie van de bestedingen ten opzichte van de kostenramingen wordt gepresenteerd.

De directie vormt samen met de teamleiders het managementteam dat tweewekelijks alle relevante onderwerpen bespreekt die binnen IKV Pax Christi spelen.

Toezicht

IKV Pax Christi kent daarnaast een Raad van Toezicht. Deze houdt toezicht op de directie, de efficiënte besteding van mensen en middelen en volgt op een strategisch niveau de organisatie en haar resultaten kritisch. In 2008 heeft de Raad van Toezicht viermaal vergaderd.

De Raad van Toezicht houdt onder meer toezicht door:

- het strategische meerjarenplan en de meerjarenbegroting te toetsen en met de directie te bespreken;
- het jaarplan en de begroting met de directie te bespreken en goed te keuren;
- de inhoudelijke en financiële jaarrapportage aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken te toetsen. Dit is tevens een reflectie van de stand van zaken met betrekking tot het strategisch meerjarenbeleid;
- na het tweede kwartaal het gevoerde financiële beleid en de stand van zaken met betrekking de realisatie van de bestedingen ten opzichte van de kostenramingen en de prognose van het resultaat te bespreken met de directie;
- de jaarrekening te bespreken met de externe accountant en goed te keuren. De jaarrekening en het jaarverslag van IKV Pax Christi moet worden goedgekeurd door de Raad van Toezicht;
- het accountantsverslag te bespreken met de externe accountant waarin verslag wordt gedaan van het onderzoek naar het beheer en control binnen de organisatie.

Extern toezicht wordt uitgevoerd door:

- KPMG (accountantscontrole en audit control en beheer);
- Het Ministerie van Buitenlandse Zaken door middel van toetsing en goedkeuring van jaarplan, jaarrapportage en

- financiële verantwoording;
- Het Centraal Bureau Fondsenwerving (keurmerk).

Samenstelling Bestuur en Raad van Toezicht

Vacatures in het bestuur en in de Raad van Toezicht worden vervuld op grond van de samenstelling en aan de hand van een vastgestelde profielschets.

Leden van het Bestuur en de Raad van Toezicht mogen geen zakelijke relaties hebben met de organisatie om iedere vorm van belangenverstrengeling uit te sluiten.

Het bestuur, zijnde de directie, was per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfunctie
Jan Gruiters MSc	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter directie Pax Christi • Directeur en lid van het IKV Bestuur • Voorzitter directie IKV Pax Christi
Ing. Freek Landmeter	<ul style="list-style-type: none"> • Directielid Pax Christi • Directielid IKV Pax Christi

De Raad van Toezicht was per 31 december 2008 als volgt samengesteld:

Naam	Functie / nevenfuncties
Dr. Karel Blei, voorzitter	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht IKV • Oud-secretaris-generaal van de Nederlandse Hervormde Kerk • Theoloog / publicist • Docent kerkgeschiedenis Hogeschool Windesheim in het kader van de "Thesen-Academie"
Paul van Aalst MSc	<ul style="list-style-type: none"> • Directeur E+Co
Dr. Philip Everts	<ul style="list-style-type: none"> • Is nog verbonden als oud-hoofddocent internationale betrekkingen en buitenlands beleid aan de Universiteit Leiden • Lid Adviesraad Internationale Vraagstukken • Lid Redactie Vrede en Veiligheid • Voorzitter Jury voor Scriptieprijs van Stichting Vredeswetenschappen
Dr. Tom Stoelinga	<ul style="list-style-type: none"> • Voorzitter Raad van Toezicht Pax Christi • Oud-voorzitter van het College van Bestuur van de Radboud Universiteit • Voorzitter bestuur Katholiek Instituut voor Massamedia
Drs. Ria Braspenning	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht Pax Christi • Interim manager Dienst Milieu en • Bouwtoezicht Gemeente Amsterdam
Drs. Ruud Keulen	<ul style="list-style-type: none"> • Lid Raad van Toezicht IKV Pax Christi • Lid van de Supervisory Council van Wetlands International te Wageningen • Vice president Medecins sans Frontieres Griekenland te Athene • Voorzitter Stichting Natuurbehoud Stelling van Honswijk e.o. te Tull en 't Waal

Rooster van aftreden

Naam	Datum Benoeming	Einde eerste termijn
Karel Blei	6-4-2006	1 januari 2010
Tom Stoelinga	6-4-2006	1 januari 2011
Paul van Aalst	6-4-2006	1 januari 2012
Ria Braspenning	6-4-2006	1 januari 2010
Philip Everts	6-4-2006	1 januari 2011
Ruud Keulen	24-9-2008	1 januari 2012

Bezoldiging

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen voor hun werkzaamheden geen beloning, vacatie of presentiegeld. Onkosten, zoals reiskosten, worden vergoed op basis van reëel gemaakte kosten. In 2008 is € 1.743 aan onkosten van de Raad van Toezicht vergoed.

De beloning van de directie, tevens het bestuur, van IKV Pax Christi is gebaseerd op zowel inschaling is conform de arbeidsvoorwaardenregeling Protestante Kerk in Nederland en past binnen de VFI-Adviesregeling beloning directeuren van goede doelen (Commissie Herkströter). Deze beloningsregeling kent een puntenscore toe op basis van functiezwaarte, complexiteit van activiteiten en financieringswijze, organisatorische complexiteit en het directiemodel. In oktober 2008 is de score opnieuw berekend. De directie kwam hierbij uit op functiegroep G.

Functie	Max jaarinkomen functiegroep G (2008), in €	Werkelijk inkomen (2008)*
Voorzitter / algemeen directeur	92.768	79.967,-
Directeur	92.768	72.246,-

Tabel inkomsten directie

* Op fulltime basis, bruto, inclusief vakantietoeslag en eindejaarsuitkering

De directiesalariëring zit onder de norm van de VFI-Adviesregeling beloning directeuren van goede doelen.

Evaluatie van het functioneren

In 2008 is door de voorzitter en een der leden van de Raad van Toezicht het eerste beoordelings- en functioneringsgesprek met de beide directieleden afzonderlijk gevoerd. Hierin zijn specifieke afspraken gemaakt die in een verslag zijn vastgelegd. In 2009 zal een zelfevaluatie van de Raad van Toezicht plaatsvinden.

De directie,
Jan Gruiters Msc,
Algemeen directeur
Ing. Freek Landmeter,
directeur

De Raad van Toezicht,
Dr. Karel Blei, voorzitter
Paul van Aalst MSc
Dr. Philip Everts
Dr. Tom Stoelinga
Drs. Ria Braspenning
Drs. Ruud Keulen

Financiën

Inleiding

De geconsolideerde jaarrekening 2008 is evenals de enkelvoudige jaarrekeningen opgesteld conform de Richtlijn Verslaggeving Fondsenwervende instellingen (hierna RL 650).

De hierna besproken financiële resultaten betreffen de geconsolideerde cijfers van de volgende rechtspersonen:

- Stichting “Interkerkelijk Vredesberaad” (IKV);
- Vereniging “Vredesbeweging Pax Christi Nederland” (Pax Christi);
- Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi, (IKV Pax Christi);
- Stichting Katholieke Vredesbeweging, (Stikav);
- Stichting Pax Christi Projecten (PCP).
- Pax Christi Horn of Africa Trust, (HoA Trust)

Ten opzichte van het vorige verslagjaar is in 2008 ook de HoA Trust in de consolidatie opgenomen. Deze in Kenia gevestigde rechtspersoon is bestuurlijk, organisatorisch en financieel zodanig met de andere genoemde rechtspersonen verbonden dat consolidatie tot een beter inzicht leidt. Vanuit de HoA Trust in Nairobi worden met name activiteiten in het kader van het mediation en het Sudan Intergrated Peace Program gecoördineerd en ondernomen.

In de gemeenschappelijke werkorganisatie IKV Pax Christi worden alle programma's in het kader van de doelstellingen van de Stichting IKV en de Vereniging Pax Christi uitgevoerd.

In Stikav is het beheer van het pand, waarin IKV Pax Christi is gehuisvest, ondergebracht.

PCP is de voormalige projectorganisatie van Pax Christi. Sinds de oprichting van de gezamenlijke projectorganisatie IKV Pax Christi worden in PCP geen nieuwe projecten meer uitgevoerd.

Deze geconsolideerde opstelling is eveneens een vereiste voor het CBF-keurmerk. Pax Christi en IKV zijn houder van dit keurmerk. Het ligt in de lijn der verwachting dat IKV Pax Christi in de toekomst eveneens het CBF keurmerk verkrijgt. De toepassing van RL 650 is alleen verplicht voor de drie fondsenwervende instellingen IKV, Pax Christi en IKV Pax Christi.

De geconsolideerde jaarrekening is goedgekeurd door de Raad van Toezicht van IKV Pax Christi op 25 mei 2009.

Hoofdlijnen

Op hoofdlijnen kunnen wij op basis van de jaarrekening 2008 de volgende conclusies trekken:

- Het resultaat 2008 komt op - € 31.888 uit, ongeveer € 39.000 lager dan 2007. Dit o.a. als gevolg van bijzondere lasten.
- De groei van het aandeel particuliere donateurs verloopt traag. De concurrentie op de fondswervingsmarkt blijft groot terwijl er onder invloed van de financiële en economische crisis minder geld gedoneerd zal worden. Uit onderzoek van het Nederlandse Donateurspanel (maart 2009) blijkt dat 30% van de huidige particuliere donateurs naar verwachting in 2009 minder zal geven aan goede doelen. Dat percentage is mogelijk bij IKV Pax Christi lager aangezien de vredesbeweging een zeer trouwe achterban kent. Daarnaast zullen charitatieve fondsen naar verwachting minder doneren aan goede doelen doordat hun reserves verslechterd zijn. Dit kan mogelijk een substantiële groei van de institutionele fondsenwerving bij IKV Pax Christi belemmeren. Het aandeel institutionele fondsenwerving is achtergebleven bij 2007. De per saldo lagere baten in de categorie gezamenlijke acties zijn het gevolg van o.a. een onderuitputting op het SIPP programma in Sudan (Sudan Intergrated Peace Proces), een lager activiteitsniveau in de samenwerking met Cordaid (conform planning) en hogere baten op diverse andere samenwerkingsverbanden waaronder Icco. De realisatie van de subsidies overheden ligt op het niveau van 2007.
- De doelmatigheid is als gevolg van professionalisering en een verbeterde toerekeningsmethodiek gestegen zoals blijkt uit de procentuele daling van kosten administratie en beheer en kosten fondsenwerving. Het percentage besteed aan doelstelling is licht gestegen tot 92%.
- IKV Pax Christi-programma's hadden in verschillende regio's mee- en tegenvallers. Drie (sub)programma's hadden te kampen met structurele onderbesteding, één van deze programma's is afgebouwd, de looptijd van één programma is verlengd, van één programma zal in 2009 bezien worden of de ambities moeten worden bijgesteld. Andere programma's hadden te maken met incidentele overbesteding door extra inkomsten of incidentele onderbesteding door onvoorziene ontwikkelingen in de context.
- IKV Pax Christi wil de politieke impact van haar werk vergroten, dat leidt tot verschuiving van activiteiten. De financieringsrol van IKV Pax Christi neemt af, de rol van IKV Pax Christi als actor en makelaar neemt toe. Dit manifesteert zich in een afname van financiering van partners en een toename van directe activiteitenkosten.

IKV Pax Christi hecht groot belang aan actieve betrokkenheid van haar achterban bij programma's. Deze betrokkenheid is medebepalend voor haar maatschappelijke legitimatie. De investeringen in maatschappelijk draagvlakactiviteiten stijgen hierdoor.

Geconsolideerde Jaarrekening 2008

Presentatie

De jaarrekening 2008 is opgesteld conform de Richtlijn 650 voor Fondsenwervende instellingen.

Ten opzichte van de jaarrekening 2007 zijn er twee wijzigingen in het gebruik van de verschillende categorieën baten die de Richtlijn 650 voorschrijft:

- De in de jaarrekening 2007 opgenomen baten categorie "subsidies overheden en anderen" is na overleg met het CBF met ingang van dit verslagjaar gesplitst in "subsidies overheden" en "overige baten uit eigen fondsenwerving". Onder "overige baten uit eigen fondsenwerving" zijn nu de baten uit de institutionele fondsenwerving opgenomen. Dit in tegenstelling tot de "baten uit eigen fondsenwerving / particulier".
- Om een betere inhoudelijke aansluiting bij RL 650 te krijgen zijn de baten uit samenwerkingsverbanden die tot en met het verslagjaar 2007 zijn opgenomen onder "baten acties derden" nu verantwoord onder de categorie "baten uit gezamenlijke acties".

Onder "baten acties derden" vallen volgens RL 650 uitsluitend acties waarvoor de fondsenwervende instelling geen risico draagt (bijvoorbeeld een bijdrage uit een loterij). Dit is i.c. niet het geval. Er is sprake van fondsen die verkregen zijn in het kader van een samenwerkingsverband en waarover economisch risico wordt gelopen. Conform RL 650 zijn dat "baten uit gezamenlijke acties".

De via Pax Christi Internationaal verkregen SIPP-fondsen zijn nu verplaatst van "subsidies overheden en anderen" naar "baten uit gezamenlijke acties".

In de jaarrekening 2008 zijn de begroting 2008 en de jaarcijfers 2007 zijn ten behoeve van de vergelijkbaarheid aan deze wijzigingen aangepast.

De wijzigingen hebben geen invloed op de omvang van reserves, fondsen en/of van het resultaat.

In de navolgende toelichting wordt aandacht besteed aan de gerealiseerde baten en lasten in relatie tot de realisatie 2007. Eveneens wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste "benchmarks" en de ontwikkeling daarin.

Benchmarks

IKV Pax Christi hanteert enkele financiële kengetallen die behulpzaam zijn bij de sturing op doelmatigheid en inkomstendiversificatie. De realisatie op vijf gehanteerde benchmarks is in onderstaande tabel weergegeven. De berekening is op basis van de geconsolideerde cijfers.

Benchmarks	Realisatie 2008	Realisatie 2007
1. Kosten fondsenwerving / particulier	11%	21%
2. MFS subsidie	44%	41%
3. Kosten beheer & administratie	7 %	13%
4. Kosten besteed aan doelstelling	92 %	86%
5. Eigen bijdrage (MFS) / Uitsluitend voor IKV Pax Christi	35%	37%

Tabel 1 Benchmarks

- ad 1: Kosten eigen fondsenwerving (particulier) als percentage van de opbrengst eigen fondsenwerving. Het CBF maximum is 25%. Dit percentage is ten opzichte van de realisatie 2007 scherp gedaald. De medio 2008 ingezette professionalisering van de particuliere fondsenwerving en een verbeterde toerekeningsmethodiek heeft geleid tot doelmatigheidswinst en een scherpere toerekening van kosten.
- ad 2: MFS-subsidie als percentage van de totale baten. Dit percentage laat een stabiel verloop zien. MFS baten zijn alleen relevant voor IKV Pax Christi.
- ad 3: Kosten beheer & administratie als percentage van de totale lasten (exclusief bijzondere lasten). De kosten van beheer en administratie zijn gemaakt in het kader van de interne beheersing en administratievoering en kunnen derhalve niet aan de doelstelling of fondsenwerving worden toegerekend. Ten opzichte van 2007 is dit percentage aanzienlijk gedaald. In 2007 was het nog niet verplicht om de kosten van beheer en administratie apart op te nemen in de jaarrekening. Dit is wel gedaan op basis van een toerekening op fte basis. In 2008 is de systematiek van toerekening verbeterd, mede op basis van tijdschrijven. Hierdoor is een juist beeld van deze kosten tot stand gekomen.
- ad 4: Kosten besteed aan doelstelling als percentage van de totale lasten (exclusief bijzondere lasten). Dit percentage is licht gestegen mede als gevolg van een juistere toerekening van kosten fondsenwerving en beheer en administratie.
- ad 5: Deze benchmark geldt alleen voor IKV Pax Christi en is berekend op basis van de enkelvoudige jaarcijfers van IKV Pax Christi. Dit percentage geeft de "eigen bijdrage" in de totale baten weer, berekend volgens het MFS-stramien. Voor de berekening van dit percentage zijn de totale baten verminderd met de bijdragen die indirect met BZ / MFS

geld gefinancierd zijn (Cordaid, Icco, Hivos, PSO, Matra)
Dit percentage mag vanaf 2009 niet beneden 25% komen.
Het niveau van IKV Pax Christi is dus ruim voldoende.
De realisatie 2008 is wel iets lager dan in 2007. Dit is het gevolg van hogere indirecte BZ fondsen (PSO, Matra).

Resultaat 2008

Het geconsolideerde resultaat over het boekjaar 2008 ligt ongeveer op hetzelfde niveau als in 2007. Baten en lasten zijn in evenwicht. In vergelijking met 2007 liggen zowel baten als het totaal van de lasten +/- 9 % lager.

In de volgende paragraaf worden de verschillen nader toegelicht.

	Realisatie 2008	Realisatie 2007	Vershil
Baten totaal	8.073.852	8.849.640	-775.788
Besteed	7.814.382	8.842.908	-1.028.526
Bijzondere lasten	291.358	-	291.358
Totaal lasten	8.105.740	8.842.908	-737.168
Resultaat	-31.888	6.732	-38.620

Tabel 2 Resultaat

Baten / beschikbaar voor doelstelling

	Realisatie 2008	Realisatie 2007	verschil
Eigen fondsenwerving			
particulier	663.523	563.278	100.245
Overige baten eigen fondsenwerving	509.190	650.310	-141.120
Baten gezamenlijke acties	3.017.396	3.813.764	-796.368
Subsidies			
overheden	3.832.205	3.801.472	30.733
Overige baten	51.537	20.816	30.721
Beschikbaar voor doelstelling	8.073.852	8.849.640	-775.788

Tabel 3 Baten

Als gevolg van een medio 2008 ingezette professionalisering op het gebied van particuliere fondsenwerving zijn hogere baten gerealiseerd.

De baten uit overige fondsenwerving zijn achtergebleven bij de realisatie 2007. De werving van institutionele fondsen zal in 2009 een impuls krijgen.

De per saldo lagere baten in de categorie gezamenlijke acties zijn het gevolg van o.a. een onderuitputting op het SIPP programma in Sudan (Sudan Intergrated Peace Proces), een lager activiteitsniveau in de samenwerking met Cordaid (conform planning) en hogere baten op diverse andere samenwerkingsverbanden.

De realisatie van subsidies overheden ligt op een vergelijkbaar niveau als het jaar 2007.

Lasten / besteed aan doelstelling

Conform RL 650 is in de bijlage bij de geconsolideerde jaarrekening een tabel Toelichting lastenverdeling opgenomen. Hierin is zichtbaar uit welke kostensoorten de bestedingen aan doelstelling en de kosten van fondsenwerving en beheer en administratie zijn opgebouwd.

Binnen de lasten is er een gedeeltelijke verschuiving van subsidies en bijdragen (partner contracten) richting directe activiteitenkosten (aankopen, verwervingen, publiciteit) en het relatieve aandeel van de ureninzet van eigen personeel. Dit hangt samen met de wens van IKV Pax Christi om de politieke impact van haar werk vergroten. De financieringsrol van IKV Pax Christi neemt af, de rol van IKV Pax Christi als actor en makelaar neemt toe.

In paragraaf 1.5.1 zal een korte toelichting gegeven worden op de activiteiten in de gemeenschappelijke werkorganisatie IKV Pax Christi.

De bijzondere lasten zijn gespecificeerd in de toelichting op de staat van baten en lasten. Het betreft lasten, die hun oorsprong vinden voor het boekjaar 2008, maar niet in de jaarrekening 2007 zijn voorzien.

Vermogens- en beleggingsbeleid

De continuïteitsreserve, die beschikbaar is gekomen door de reservering van € 1.160.000, - van het eigen vermogen door de Stichting IKV en door de reservering van eenzelfde bedrag door Pax Christi en Stikav, is dankzij de garantstelling door Pax Christi in november 2007 en het IKV in februari 2008 verzekerd. De omvang van de continuïteitsreserve is bepaald op basis van een onderbouwde risicoanalyse van PricewaterhouseCoopers en heeft een duidelijke grondslag: er moet voldoende reserve worden opgebouwd om in het geval van calamiteiten bestaande de verplichtingen ten aanzien van partners en medewerkers nog voor 2 jaar voort te kunnen zetten. Dit moet voldoende ruimte geven voor maatregelen zodat de vredesmissie kan worden voortgezet.

In januari 2009 heeft de Raad van Toezicht tevens het beleggingsbeleid vastgesteld. Uitgangspunt hiervoor is de instandhouding van de waarde van de hoofdsom.

IKV Pax Christi heeft gekozen voor een sterk risicomijdende wijze van beleggen. Er wordt niet belegd in aandelen of obligaties. Liquide middelen, die niet op korte termijn nodig zijn voor operationele activiteiten, worden belegd in direct opvraagbare spaarrekeningen en korttermijndeposito's. Zowel het vermogensbeleid als het beleggingsbeleid is hiermee conform het reglement reserves en beleggingsbeleid van het CBF.

Geconsolideerde jaarrekening

Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi

Na verwerking voorstel resultaatbestemming

Alle bedragen in EUR

	2008	2007
2.1 BALANS		
Na resultaatbestemming		
ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Activa ten behoeve van de bedrijfsvoering (1)	534.505	1.514.320
Financiële vaste activa (2)	24.905	24.529
Vorderingen (3)	775.268	1.524.796
Liquide middelen (4)	3.018.144	3.054.083
Totaal activa	<u>4.352.822</u>	<u>6.117.728</u>
PASSIVA		
Reserves en fondsen (5)		
Continuïteitsreserve	2.062.616	1.350.578
Herwaarderingsreserve	0	721.420
Bestemmingsreserve	24.415	15.481
Bestemmingsfondsen	60.701	94.256
	<u>2.147.732</u>	<u>2.181.735</u>
Voorzieningen (6)	75.000	69.090
Schulden op lange termijn		
Schulden op korte termijn		
Subsidieverplichtingen (7)	1.499.411	3.034.344
Aflossingsverplichtingen (8)	95.130	226.910
Crediteuren	119.409	232.095
Overige schulden en overlopende passiva (9)	416.140	373.554
	<u>2.130.090</u>	<u>3.866.903</u>
Totaal passiva	<u>4.352.822</u>	<u>6.117.728</u>

2.2 STAAT VAN BATEN EN LASTEN

FONDSENWERVING

Baten uit eigen fondsenwerving

Contributies vredeswerk

131.826

91.148

Acties, donaties en legaten vredeswerk (10)

531.697

472.130

663.523

563.278

Overige baten eigen fondsenwerving institutioneel

509.190

650.310

Baten uit aandeel acties van derden (11)

3.017.396

3.813.764

Subsidies overheden (12)

3.832.205

3.801.472

Overige baten (13)

51.537

20.816

Totaal beschikbaar voor doelstelling

8.073.852

8.849.640

BESTEED AAN DOELSTELLING (14)

Maatschappelijk draagvlak

1.105.867

987.576

Thematische vredesprogramma's

893.761

546.014

Regionale vredesprogramma's

5.154.688

6.054.913

Totaal besteed aan doelstelling

7.154.316

7.588.503

WERVING BATEN

Kosten eigen fondsenwerving (15)

70.561

118.183

Beheer en administratie (16)

564.073

1.136.222

Overige kosten (17)

25.433

0

Totaal besteed

7.814.382

8.842.908

OVERSCHOT/ TEKORT normale bedrijfsvoering

259.470

6.732

Bijzondere lasten (18)

-291.358

0

Overschot / tekort

-31.889

6.732

Het resultaat is als volgt verdeeld:

Onttrekking c.q. toevoeging continuïteitsreserve

42.937

6.732

Toevoeging bestemmingsreserve Trust

-11.048

0

STAAT VAN HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN

	2008	2007
1. Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat boekjaar	-31.889	3.637
Afschrijvingen	187.255	127.165
	<u>155.366</u>	<u>130.802</u>
Mutaties continuïteitsreserve	752.861	-55.625
Mutaties bestemmingsfondsen	-33.555	-100.000
Mutatie herwaarderingsreserve	-721.420	721.420
Mutaties voorzieningen	5.910	19.090
Mutaties financiële vaste activa	-376	-271
Mutaties vorderingen	749.528	-303.563
Mutaties schulden	-1.736.813	2.398.727
	<u>-983.865</u>	<u>2.679.778</u>
<i>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</i>	<u><u>-828.499</u></u>	<u><u>2.810.580</u></u>
2. Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Herwaarderingsreserve	0	-721.420
Investerings in materiële vaste activa	792.560	-496.513
<i>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	<u><u>792.560</u></u>	<u><u>-1.217.933</u></u>
3. Netto kasstroom	<u><u>-35.939</u></u>	<u><u>1.592.647</u></u>
4. Mutatie liquide middelen		
Liquide middelen per 1 januari	3.054.083	1.461.436
Liquide middelen per 31 december	<u>3.018.144</u>	<u>3.054.083</u>
5. Mutatie liquide middelen	<u><u>-35.939</u></u>	<u><u>1.592.647</u></u>

2.3 ALGEMENE TOELICHTING OP DE JAARREKENING

De geconsolideerde jaarrekening van Vredesbewegingen IKV en Pax Christi omvat de volgende entiteiten:

Stichting IKV	= Stichting Interkerkelijk Vredesberaad
Vereniging PCN	= Vereniging "Vredesbeweging Pax Christi Nederland"
Stichting PCP	= Stichting Pax Christi Projecten
Stikav	= Stichting Katholieke Vredesbeweging
Samenwerkingsverband	= Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi
Trust	= Pax Christi Horn of Africa Trust

2.3.1 Grondslagen van waardering en van bepaling van het resultaat

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn 650 voor Fondswervende instellingen en de voorschriften van het Medefinancieringsstelsel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De bedragen in de jaarrekening zijn in Euro's. De grondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar.

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn 650 voor Fondswervende instellingen en de voorschriften van het Medefinancieringsstelsel van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De bedragen in de jaarrekening zijn in Euro's.

Ten opzichte van de jaarrekening 2007 zijn er twee wijzigingen in het gebruik van de verschillende categorieën baten die de Richtlijn 650 voorschrijft:

- De in de jaarrekening 2007 opgenomen baten categorie "subsidies overheden en anderen" is na overleg met het CBF met ingang van dit verslagjaar gesplitst in "subsidies overheden" en "overige baten uit eigen fondsenwerving". Onder "overige baten uit eigen fondsenwerving" zijn nu de baten uit de institutionele fondsenwerving opgenomen. Dit in tegenstelling tot de "baten uit eigen fondsenwerving/particulier".
- Om een betere inhoudelijke aansluiting bij Richtlijn 650 te krijgen zijn de baten uit samenwerkingsverbanden die tot en met het verslagjaar 2007 zijn opgenomen onder "baten acties derden" nu verantwoord onder de categorie "baten uit gezamenlijke acties".
Onder "baten acties derden" vallen volgens Richtlijn 650 uitsluitend acties waarvoor de fondsenwervende instelling geen risico draagt (bijvoorbeeld een bijdrage uit een loterij). Dit is i.c. niet het geval. Er is sprake van fondsen die verkregen zijn in het kader van een samenwerkingsverband en waarover economisch risico wordt gelopen. Conform Richtlijn 650 zijn dat "baten uit gezamenlijke acties".
De via Pax Christi Internationaal verkregen SIPP-fondsen zijn nu verplaatst van "subsidies overheden en anderen" naar "baten uit gezamenlijke acties".

In de jaarrekening 2008 zijn de jaarcijfers 2007 ten behoeve van de vergelijkbaarheid aan deze wijzigingen aangepast.

De wijzigingen hebben geen invloed op de omvang van reserves, fondsen en/of het resultaat.

Grondslagen van waardering

Voor zover niet anders is vermeld, geschiedt waardering tegen nominale waarde. De activa en passiva luidend in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de per balansdatum geldende wisselkoersen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de afschrijving op basis van de geschatte economische levensduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde.

De jaarlijkse afschrijving is:

- automatiseringsapparatuur en -software : eerste jaar 40%, tweede jaar 30%, derde jaar 20%, vierde jaar 10%.
- meubilair en overige apparatuur : lineair in 5 jaar.
- systeem voor ledenadministratie : lineair in 5 jaar.
- verbouwingkosten : lineair in 10 jaar.
- Oprichtingskosten : lineair in 4 jaar.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Schulden op korte termijn

Subsideverplichtingen waarvan het besluit tot toekenning in het boekjaar is medegedeeld worden geheel ten laste van het boekjaar gebracht.

2.3.2 Resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat is bepaald door de aan het jaar toe te rekenen baten te verminderen met de aan het jaar toe te rekenen lasten. De kosten zijn gebaseerd op historische uitgaafprijzen.

Baten en lasten

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. Alle baten en lasten worden verantwoord in de Staat van baten en lasten.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen in 2008 zijn ongewijzigd t.o.v. 2007.

Legaten

De baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het jaar dat de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

2.3.3 Organisatiekosten

De organisatiekosten zijn toegerekend aan de verschillende doelstellingen, de kosten van eigen fondsenwerving en de beheer en administratiekosten.

Deze kosten worden toegerekend op basis van het werkelijk aantal bestede uren tegen een nacalculatorisch tarief. In de Tabel Toelichting Lastenverdeling is een specificatie opgenomen.

Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi heeft voor haar werknemers een toegezegde-pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen welke afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds PGGM. De Stichting heeft geen verplichtingen tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij PGGM, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. De Stichting heeft daarom de pensioenregeling verwerkt als een toegezegde-bijdragenregeling, waarbij de verschuldigde premies als last worden verantwoord in staat van baten en lasten. Voor zover de verschuldigde premies nog niet zijn voldaan, worden deze als verplichting op de balans opgenomen.

2.4 TOELICHTING OP DE BALANS

1. Activa ten behoeve van de bedrijfsvoering

	2008	2007
Boekwaarde per 1 januari	1.514.320	423.552
Aan/verkoop	-792.560	496.513
Herwaardering gebouw Celebesstraat, Den Haag*	0	721.420
Afschrijvingen	-187.255	-127.165
Boekwaarde jaartimo	534.505	1.514.320
Desinvesteringen	-159.098	-51.384
Cumulatieve aanschafwaarde	682.275	1.338.010
Herwaardering gebouw	0	721.420
Cumulatieve afschrijvingen	-147.770	-545.110
Boekwaarde jaartimo	534.505	1.514.320

De activa worden aangehouden als noodzakelijk voor de bedrijfsvoering en bestaan uit:

Huisvesting
Inventaris
Apparatuur/installaties

* De herwaardering van het gebouw is ultimo 2007 opgenomen teneinde het gebouw te waarden op de verkoopwaarde per 15 februari 2008, de datum waarop het pand in Den Haag verkocht is.

2. Financiële vaste activa

Certificaten Oikocredit	24.905	24.529
-------------------------	---------------	---------------

3. Vorderingen

Ministerie van Buitenlandse Zaken	0	0
Hivos	0	79.000
Intervida	132.468	314.937
PSO	139.035	0
Icco	0	250.000
Cordaid	0	250.000
Overige donoren	193.486	373.010
Sub-totaal	464.989	1.266.947
Voorschotten in verband met uit te voeren programma's	89.542	82.634
Overige vorderingen	38.778	117.308
Vooruitbetaalde organisatiekosten en waarborgsommen	181.959	57.907
	775.268	1.524.796

4. Liquide middelen

Deposito's bij Nederlandse banken, met een looptijd korter dan 3 maanden	1.126.325	1.300.000
Saldi van rekeningen bij Nederlandse banken	1.855.697	1.725.353
Saldi van rekeningen in het buitenland	11.506	14.510
Kassaldi	24.615	14.220
	3.018.143	3.054.083

De liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

	2008	2007
5. Reserves en fondsen		
<u>Continuïteitsreserve</u>		
Stand per 1 januari	1.350.578	1.418.046
Besteding bestemmingsreserves	0	-74.200
Resultaatbestemming	712.038	6.732
Stand jaarultimo	2.062.616	1.350.578
<u>Herwaarderingsreserve (IKV)</u>		
Stand per 1 januari	721.420	0
Herwaardering pand Den Haag	-721.420	721.420
Stand jaarultimo	0	721.420
<u>Bestemmingsreserve (Trust)</u>		
Stand per 1 januari	13.367	13.367
Resultaatbestemming	11.048	0
Stand jaarultimo	24.415	13.367
<u>Bestemmingsfondsen</u>		
Stand per 1 januari	94.256	221.266
Vrijval 2008 Wilde ganzen	33.555	127.010
Stand jaarultimo	60.701	94.256
De risicopositie is in 2007 bepaald op € 2,3 miljoen. De gehele continuïteitsreserve dient ter afdekking van dit risico aangehouden te worden en indien mogelijk te groeien. De continuïteitsreserves van de individuele stichtingen en de vereniging staan garant voor de risicopositie van de stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi.		
6. Voorzieningen	75.000	69.090
De voorziening voor groot onderhoud is bedoeld ter vervanging van het dak. Vooralnog lijkt een voorziening van € 75.000 voldoende. In 2009 zal het benodigde grootonderhoud geactualiseerd worden.		
7. Subsidieverplichtingen		
Betalingsverplichtingen uit hoofde van toegekende subsidies	267.494	544.040
Overige nog te betalen projectkosten	185.155	464.209
Vooruit ontvangen MFS	120.000	0
Vooruit ontvangen subsidies 2009	926.762	2.026.095
	1.499.411	3.034.344
8. Aflossingsverplichtingen		
Stichting IKV participatielening	85.601	212.616
Niet opgeëiste aflossingstermijnen van voorgaande jaren	9.529	14.294
	95.130	226.910
9. Overige schulden en overlopende passiva		
Belastingen en premies	130.496	125.591
Reservering vakantiedagen	164.405	145.149
Te betalen salarissen en pensioenpremies	38.029	17.554
Overige schulden en overlopende passiva	83.210	85.260
	416.140	373.554
Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen		
Voor de huur van het pand Korte Elisabethstraat is een bankgarantie afgegeven voor € 9.408. Voor het gebruik van de frankeermachine is € 3.500 in depot gestort bij TPG Post.		

2.5 TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

10. Contributies, donaties en legaten vredeswerk

Contributies Vereniging Pax Christi Nederland **131.826** **91.148**

Overige acties

Donaties 381.570 310.331

Legaten 20.566 13.058

In 2008 zijn 7 legaten ontvangen

Geschonken rente op particuliere spaartegoeden bij de ASN bank 3.101 0

Acties vredesweek 64.883 76.402

Vredesweek collecten 61.577 37.528

Civic Peace 34.811

531.697 **472.130**

Baten uit eigen fondsenwerving/pariculier **663.523** **563.278**

Niza 45.382 50.291

Subsidie Stiltecentrum 11.941 11.556

Overige donoren binnenland 264.674 518.047

Donoren buitenland 187.193 70.416

Overige baten uit eigen fondsenwerving/pariculier **509.190** **650.310**

11. Baten uit gezamenlijke acties

Cordaid strategische samenwerking 1.242.321 1.825.000

ICCO strategische samenwerking 421.000 353.445

Hivos strategische samenwerking 550.000 634.309

Cordaid projectfinanciering 35.000 0

ICCO projectfinanciering 13.175 0

Hivos projectfinanciering 19.911 0

PCI / SIPP 666.102 1.001.010

Wilde Ganzen 69.887 0

3.017.396 **3.813.764**

12. Subsidies overheden

Uit het programma Medefinancieringsstelsel (MFS) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is voor de periode 2007 tot en met 2010 EUR 15.090.000 toegezegd.

Ministerie van Buitenlandse Zaken (MFS-middelen) 3.518.214 3.610.000

Meegenomen uit het voorgaande jaar 38.934 58.774

PSO 174.937 132.698

Trust overige 9.291 0

Matra 90.829 0

3.832.205 **3.801.472**

13. Overige baten

Rente Stichtingen en Vereniging PCN **51.537** **20.816**

14. Besteed aan doelstelling

De bestedingen aan doelstelling zijn gegroepeerd naar de drie hoofdcategoryen Maatschappelijk Draagvlak, Thematische Programma's en Regionale Vredesprogramma's. Deze drie hoofddoelstellingen zijn weer samengesteld uit diverse programma's en projecten. De integrale kosten van die projecten vormen de bestedingen aan doelstelling.

De integrale kosten zijn opgebouwd uit drie elementen, namelijk:

- Partner contracten; verstrekte subsidies aan organisaties waarmee in de uitvoering van projecten wordt samengewerkt.
- Other costs; kosten die direct voor projecten zijn gemaakt in het kader van inkoop en uitbesteding
- Toegerekende organisatiekosten; personele en andere organisatie kosten die via bestede uren maal een tarief aan de diverse projecten zijn toegerekend.

De aan projecten bestede uren worden geregistreerd in een tijdschrijfprogramma. Ten opzichte van 2007 is de systematiek verfijnd. In 2007 vond de toerekening plaats op basis van fte verdeling.

In de Bijlage / tabel lastenverdeling is de kostensamenstelling van de bestedingen aan doelstelling zichtbaar gemaakt.

Uit de vergelijking met de totalen van 2007 blijkt op de doelstellingen Maatschappelijk Draagvlak en Thematische Programma's relatief meer volume te zijn gemaakt (respectievelijk 13 % en 66%), terwijl dat voor Regionale Vredesprogramma's ongeveer 13% lager ligt. De verschillen worden behalve uit ontwikkelingen op activiteiten niveau ook bepaald door scherpere toerekening van de organisatiekosten.

Hoewel in absolute zin het totaal besteed aan doelstelling is gedaald ten opzichte van 2007, is het percentage besteed aan doelstelling licht gestegen.

Percentage besteed aan doelstelling:	2007	86%
	2008	92%

15. Kosten eigen fondsenwerving

De kosten van eigen fondsenwerving bestaan uit:

- De direct in het kader van particuliere fondsenwerving gemaakte kosten ten behoeve van inkoop en uitbesteding.
- Toegerekende organisatiekosten; personele en andere organisatie kosten die via bestede uren maal een tarief aan de de fondsenwervende activiteiten zijn toegerekend.

De kosten van fondsenwerving zijn evenals in 2007 uitsluitend gemaakt voor de activiteiten voor particuliere fondsenwerving.

Zoals vermeld bij toelichting (8) zijn de "Overige baten eigen fondsenwerving" (institutioneel) pas vanaf 2008 als zodanig zichtbaar gemaakt. Tot 2007 stonden deze baten onder "Subsidies overheden en anderen".

De kosten van institutionele fondsenwerving zijn in 2008 nihil en derhalve niet opgenomen. In 2009 zal de organisatie zich meer specifiek gaan richten op activiteiten op het gebied van institutionele fondsenwerving. In dat jaar zullen naar verwachting ook meer substantiele kosten voor die activiteiten gemaakt gaan worden.

In de Bijlage / tabel lastenverdeling is de samenstelling van de kosten eigen fondsenwerving zichtbaar gemaakt.

Percentage kosten eigen (particuliere) fondsenwerving:	2007	21%
	2008	11%

Het percentage kosten eigen fondsenwerving is aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2007. Dit heeft enerzijds te maken met een verbeterde toerekening van kosten op basis van werkelijk bestede uren. Anderzijds blijken in voorgaande jaren kosten van voorlichting ten onrechte te zijn toegerekend aan fondsenwerving.

Tevens is het proces van fondsenwerving door het in dienst nemen van een fondsenwerfer efficiënter geworden.

16. Beheer & Administratie

De kosten van beheer en administratie zijn gemaakt in het kader van de interne beheersing en administratievoering en kunnen derhalve niet worden toegerekend aan de doelstellingen en aan kosten fondsenwerving.

De kosten van beheer en administratie worden bepaald door de direct toerekenbare uren te vermenigvuldigen met het tarief voor toerekening van organisatiekosten.

De aan beheer en administratie bestede uren bestaan uit de uren van de administratie en van het management voorzover die uren niet direct aan projecten kunnen worden toegerekend. Uren besteed aan projectadministratie worden aan projecten toegerekend en worden daarom niet meegenomen in de uren voor beheer en administratie.

Uren worden in een tijdschrijfsysteem bijgehouden.

Percentage kosten beheer en administratie: als percentage van de totale lasten	2007	13%
	2008	7%

Het percentage kosten van beheer en administratie is ten opzichte van 2007 behoorlijk gedaald. Dit is het gevolg van een verbeterde toerekening. De uren worden geregistreerd in een tijdschrijfsysteem.

In de Bijlage / tabel lastenverdeling is de samenstelling van de beheer en administratie kosten zichtbaar gemaakt.

17. Overige kosten

Dit betreft kosten voor het pand, m.n. advieskosten inzake de besprekingen met de eigenaar van Hoog Catharijne over mogelijke reconstructie van het complex.

Verder zijn hier de beheer en administratiekosten van de Trust opgenomen.

18. Saldo bijzondere baten en lasten

Baten en lasten die hun oorsprong vinden in 2007 maar niet in de jaarrekening 2007 zijn voorzien zijn in het kader van transparantie van de resultaten uit de normale bedrijfsvoering apart opgenomen in een saldo van bijzondere baten en lasten.

In 2008 is dit saldo opgebouwd als volgt:

a. accountantskosten 2007	45.250
c. te hoog opgenomen project bate SIPP 2007	104.960
d. diversen	-16.452
e. buitengewone lasten P&O	103.657
f. buitengewone lasten huisvesting	44.359
g. nagekomen opbrengst fondsenwerving 2007	-60.000
h. Saldo correcties op vorderingen en schulden	69.585
	291.359

Toelichting lastenverdeling

Bestemming	Doelstelling			Werving Baten	
	MD	TP	VP	EFW	B&A
Lasten					
1. Subsidies en bijdragen	25.127	146.032	1.362.130	0	
2. Afdrachten					
3. Aankopen en verwervingen	74.553	213.248	1.967.215	38.578	
4. Uitbesteed werk					
5. Publiciteit en communicatie	209.799				
6. Personeelskosten	647.198	434.355	1.483.395	22.367	407.012
7. Huisvestingskosten	28.541	19.155	65.416	986	48.783
8. Kantoor- en algemene kosten	41.541	27.880	95.214	5.896	46.957
9. Algemene kosten	12.367	9.300	28.345	427	39.875
10. IT	22.232	14.920	50.955	768	12.695
11. Afschrijving en rente	40.780	27.369	93.469	1.409	23.286
12. Bestuurskosten	3.730	2.503	8.549	129	10.898
13. Doorbrekende activiteiten					
Totaal	1.105.867	893.761	5.154.688	70.561	589.506
Bijzondere lasten					
Totaal lasten					

3. OVERIGE GEGEVENS

3.1 Voorstel Resultaatbestemming

Op basis van het door de directie gedane reserveringsvoorstel is het resultaat over 2008 ten gunste gebracht van de continuïteitsreserve.

3.2 Vaststelling en goedkeuring

De geconsolideerde jaarrekening van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi is over 2008 opgesteld en ondertekend door de directie en wordt ter goedkeuring aangeboden aan de Raad van Toezicht op 25 mei 2009.

3.3 Accountantsverklaring

De accountantsverklaring is opgenomen op de volgende pagina's.

	Totaal 2008	Totaal 2007
	1.533.289	2.849.174
	0	
	2.293.593	2.283.934
	0	
	209.799	
	2.994.327	2.986.028
	162.881	195.476
	217.487	302.589
	89.314	
	101.570	73.463
	186.313	
	25.808	261.960
	0	-109.719
	7.814.382	8.842.908
	291.358	
	8.105.740	

Toelichting:

- A. MD: maatschappelijk draagvlak
TP: thematische programma's
VP: vredes programma's
EFW: eigen fondsenwerving (particulier)
B&A: beheer en administratie
- B. Subsidies en bijdragen (1): Partner contracten, dit zijn verstrekte subsidies aan organisaties waarmee in de uitvoering van projecten wordt samengewerkt.
- C. Aankopen en verwervingen (3): Other costs, dit zijn de kosten die direct voor projecten zijn gemaakt in het kader van inkoop en inhuur.
- D. Publiciteit en communicatie (5): Dit zijn gemaakte "Other costs" voor de activiteiten / projecten binnen de doelstelling MB die vooral gericht zijn op communicatie. Het gaat daarbij m.n. om activiteiten in het kader van de Vredesweek en het blad Vrede.Nu.
- E. Toegerekende organisatiekosten (6 -12); personele en andere organisatie kosten die via bestede uren maal een tarief aan de diverse projecten zijn toegerekend. Het tarief (en deeltarieven) zijn berekend op basis van werkelijke kosten en werkelijke uren.

Aan: de Raad van Toezicht en de directie van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi

Accountantsverklaring

Wij hebben de geconsolideerde jaarrekening 2008 van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi te Utrecht bestaande uit de geconsolideerde balans per 31 december 2008 en de geconsolideerde staat van baten en lasten over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van de directie

De directie van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 voor fondswervende instellingen. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die de directie van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening. Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Samenwerkingsverband IKV Pax Christi per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 650 voor fondswervende instellingen.

Wij melden dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Utrecht, 28 mei 2009

KPMG ACCOUNTANTS N.V.

J.A.A.M. Vermeeren RA

Colofon

Een uitgave van IKV Pax Christi, juni 2009

Foto's van o.a. IRIN News, CMC, Hollandse Hoogte, AFP Photo

Fotografen: Walter Astrada, Euan Denholm, Jeppe Schilder, Davide Monteleone
Thijs de Lange

Lay-out en drukwerk:

Van der Weij B.V. Hilversum

IKV Pax Christi

Bezoekadres:

Godebaldkwartier 74

3511 DZ Utrecht

Info@ikvpaxchristi.nl

Postadres:

Postbus 19318

3501 DH Utrecht

Telefoon: 030 - 233 33 46

Fax: 030 - 236 81 99

Giro: 5146114

